

Vzpomínky ošetřovatelky

OBSAH:

Předmluva	str.	3.
Jak jsem se stala ošetřovatelkou?	"	6.

Vzpomínky ošetřovatelky:

Vyplněná kletba	"	20.
Krásné umírání	"	23.
Síla modlitby	"	31.
Klepání	"	37.
Lampa	"	39.
Kožešiny	"	42.
Pomsta nebožky	"	53.
Mrtvolný zápach	"	59.
Samovrah	"	66.
Noční návštěva	"	74.
Zajímavý zjev dvojníka	"	83.
Strašidelné žíněny	"	89.

Různé vzpomínky:

Strašlivé setkání	"	101.
Výstraha na Vltavě	"	104.
Sen o Kristu	"	105.
Sen o bílém koni	"	107.
Prorocký sen	"	108.
Jasnovidství ve snu	"	109.
Zjevení za bílého dne	"	111.
Rozloučení	"	113.
Neviditelný spolubydlicí	"	115.

Povídka pro dospělé:

Dvoji království	"	118.
----------------------------	---	------

Tajemství všeho úspěchu jest: Konat
dobro jen pro dobro a, k vůli dobru

PŘEDMLUVA.

Každý nemocný, jehož jsem ošetřovala, každý lékař, jemuž jsem přísluhovala, a vůbec každý člověk, s nimž jsem v záležitostech svého povolání přišla do styku, s údivem se tázal, proč jsem sobě zvolila tak trnitou sebeobětování vyžadující dráhu životní.

Právě já, se svou pohyblivou letorou, plammenným zápalem pro vše co krásno a vznešeno, s vytříbeným vkusem pro jemnosti života, jsem si zvolila povolání, ve kterém vše, co sestavovalo mou bytost, přirozeně zakrněti musí. Něžnost a soucit, kde dříve otupí než v nemocnici?

Na to vše jsem mohla odpověděti: „Bůh si své lidi vyhledá sám — a postaví je tam, kde je chce míti.“ —

Ani ve snu jsem nepomýšlela na povolání milosrdné sestry. Já s mým žhavým temperamen-

tem jsem snila o zcela jiných vavřínech. — Chtěla jsem se věnovati divadlu. Můj hlas, můj zjev a hlavně mé skutečné vlohy mimické určovaly mne od dětství pro tuto dráhu. Chtěla jsem býti slavnou herečkou. Bůh zatím ze mne utvořil — zcela prostínkou a ničím nevyňikající ošetřovatelku. —

Jak se to stalo, to vám chci vyprávěti: Jako prodavačka v elegantních pražských závodech, neznala jsem jiný cíl než divadlo. U slavného mistra Národního divadla p. Šmahy cvičila jsem se v umění dramatickém. Celé večery, neděle a každou volnou chvíli jsem věnovala umění tomuto. — Při tom jsem nenáviděla vše choré, zakrnělé a neduživé, vše co zapáchalo, co bylo ubohé a nečisté.

Zápach karbolu byl mi nesnesitelný. Blížkost nemocného byla mi trapná a mrtvolu jsem vůbec nechtěla viděti. Působilo mi vše nevolnost, bylo mi to odporné. Nechodila jsem na hřbitov ani na pohřby. Již pouhá představa smutných těchto věcí byla mi nepřijemnou.

Kypěla jsem zdravím a bujarou svěžestí — snila jsem o růžích a vavřínech. Kde mohlo býti tudíž v mé duši místa pro mystérie záhrobní?

A přece jednou, bez veškeré katastrofy, načeš den, kdy jsem pohřbila své sny o slávě,

a kdy jsem svůj elegantní úbor světačky odložila a v plném květu svého rozvitého mládí oblékla na sebe skromný kroj opatrovnice, ve kterém jsem zůstala až na dnešní dobu, a nikdy více jej neodložím.

K tomu náhlému přemetu s prken divadelních do ponuré síně nemocniční mne přimělo děcko. Cizí, choré děcko mne s těmi drobnými, vyhublými ručkami svléklo z mých šatů, odstranilo všechny titěrné šperky s mého těla a sejmulo konečně i věnec budoucí slávy s mé hlavy — —

Jaká to byla zázračná síla v tom chorém, jisté a bolestivé smrti propadlém těle, že ku svému zanedbanému, chudičkému lůžku připoutalo mé zářící mládí, můj bujný vzlet za zcela jiným ideálem? — — —

Tomu děcku jsem obětovala všecko. Jak se to stalo, to budu nyní vyprávěti.

Jak jsem se stala ošetřovatelkou ?

I.

Měla jsem přítelkyni, vdanou paní, jež od muže odešla nemohouc ho milovati, jak tvrdila. Zmizela s mého obzoru — jako zapadá hvězda v nekonečnosti vesmíru. A po mnohých oklikách její bludné pouti se mi opět zjevila jako opatrovnice nemocných ve všeobecné pražské nemocnici.

Pro tento krok mi chybělo naprosto sebe-menší pochopení. Že opustila muže, jemuž nemohla přivyknouti, jsem úplně omluvila, ale že se stala opatrovnící — to jsem nechápala a nemohla odpustit.

Opatrovnice! Tím spřetrhala všechny pásky, jež poutem sympatií sloučily naše duše. Rozhodla jsem se, že ji nebudu znáti. Měla jsem se tenkrát za příliš vzdělanou, jemnou a hlavně za příliš mravně povýšenou, než abych navazovala s ní styky nové.

Ale nikdo neujde svému osudu. A můj osud byla — nemocnice —

Jednoho nedělního odpůldne jsem se procházela po Letné, a pak usedla s knihou v postranní, tiché cestičce na lavičku. Za mnou cos zašustilo. Já se neohlédla. Byla jsem zahloubána v knihu. Pojednou cítím dvě teplé, hebké ruce, jež se položily na mé čelo a oči. Zachvěla jsem se leknutím! — byla to Louisa.

A stará láska, která prý nikdy nerezaví, plným žářem vyšlehla znovu. Ale divila jsem se, jak se Louisa změnila. To již nebyla ta бледá, hysterická žena, která s odporem odmítala náruč mužovu — to byla životem překypující žena milovaná a milující . . .

Proč jsem postřehla, že má milence, to bych nemohla říci. Ale já, sama jsouc čistá, nepodajná a nezkušená v oboru lásky, jsem to vytušila. Ale dnes vím, co to bylo! Byl to nevědomý odpor bytosti dosud neporušené k osobě poskvrněné nízkými vášněmi. Pozdější má zkušenost s Louisou mou domněnku potvrdila. —

Dlouho mne Louisa přemlouvala! Pomyšlení, že bych měla jít do nemocnice a být jen návštěvou, bylo mi nepříjemné. A mezi ty opatrovnice, co jsem o nich slyšela, bylo hrozné. Ale konečně mne má přítelkyně přemluvila. Vždyt

žena jest skoro každá obdařená tak mocnou výmluvností, že by přiměla králicí, by vrhla slona.

Má Louisa zvítězila. Slíbila jsem návštěvu.

II.

Příští neděli ubírala jsem se zvolna a s nechutí do nemocnice. Skoro s bázní a s neurčitým pocitem odporu dívala jsem se v tu ohromnou bránu do smutné nemocniční budovy vedoucí, kterouž bolest a smrt tak svorně procházely. —

K těmto široce rozevřeným vratům jako tlama nenasytného obra vypadajícím směřovalo vše, co do nemocniční ulice zabočilo. Neustále přijížděly vozy všeho druhu a z nich vystupovali lidé s rozčilenými tvářemi a nervosními pohyby a mizeli v těch příšerných vratech. Shora ulice zvolna se přibližoval žebřinový, slamou a peřinami vystlaný vůz, v nichž ležela bleďá mladá žena se známkou smrti na voskovém čele. Byla to asi její poslední cesta — — —

A ze zdola ulice harašila hřmotně ochranná stanice — tenkrát ještě statnými valachy tažená a směřovala úprkem k těmto žlutým vratům a na druhé straně ulice přibližovali se dva nosiči, houfem zvědavců provázeni, kteří nesli jakousi proutěnou neforemnou truhlici, z níž vycházely srdcervoucí výkřiky, přehlušeny jsouce pojednou

hudbou pohřebního průvodu, jenž se shora od patologického ústavu majestátním tempem zvolna blížil

Můj Bože! zašeptala jsem, co to za smutný cizí svět? — — — —

A také já musela do těch žlutých vrat! Na prahu, když mne ovanul ten zvláštní zápach potu, krve a karbolu, všem nemocnicím vlastní, — na prahu tom jsem půl vteřiny váhala. Byl to snad genius umění, který mé kroky zadržel? — Ale přemohla jsem slabost tu a vešla jsem.

Doptala jsem se na ústav pro pohlavní nemoce, kde má Louisa byla vrchní opatrovnící a asistentkou v operační síni.

Otevřevše těžká vrata pavilonu, zarazil se mi dech oným, mně tak podivným zápachem. Přisahala jsem si v duchu: „Jednou a nikdy víc!“ Člověk mění a — Pán Bůh mění! —

Louisa ležela pohodlně ve svém pokojíku na pohovce a četla román při kterémž podřimovala. Nechci tím jakosti toho románu nijak ubližovat, — snad měla za sebou špatnou noc.

Přivítala mne. Pak snesla: kávu, čaj, víno a pečivo. Já ale měla ještě plná ústa toho hrozného karbolu. Dnes se stydím napsati, že jsem se štítila pokrmů těch jísti, když si vzpomenu,

že jsem jen o několik neděl později položila kousek housky těsně vedle rozřezaného tumvru, před chvílí vyňatého z těla nemocné ženy, a že jsem ten kousek housky s chutí snědla. —

Má přítelkyně, jež byla velmi ospalá, (bylo také parné odpoledne), přinesla mi knihy od pana „assistenia.“ Byla to ilustrovaná vědecká díla. — Pak se opět převalila na pohovku a usínala.

Já ale hltala neznámé zjevy z nejbolestnější říše člověčenstva. Oči mi úžasem a hrůzou div z důlků nevypadly. To tedy byla ta hrozná metla člověčenstva — syfilis. —

Najednou bylo lehce zaklepáno a do pokoje vešla ženská bez nosu. —

Leknutím jsem div nespada se židle — — —
To byla příšera! — — —

Byla to ošetřovatelka. Oznamovala Loizičce, že půjde se trochu projít. Když odešla, díím k mé opět dřímající přítelkyni: „Pro Boha tě prosím, co je to za strašnou ženskou? Já bych se jí bála.“

„To je stará prostitutka, která již nemůže řemeslo své provozovat. Nechali ji tu jako opatrovnici. Dostane plechový nos!“

Slovo „prostitutka“ mne z mého, vzdor veškeré hrůze velikého soucitu ihned vyléčilo. Byla

jsem tenkrát ještě na tak nízkém stupni mravní hodnoty, že jsem opovrhovala tam, kde jsem měla s největší soustrastí politovat. Ach, co vše jsem musela zakusit — jakým mořem utrpení projít, než se mé srdce stalo plodnou půdou pro božské símě lásky, lásky bez rozdílu, lásky silné a obětovné — lásky křesťanské!

Louisa dřímala, já četla. Hrobové ticho vládlo celým domem. Bylo to ono mrtvé ticho fadního nedělního odpůldne. V tom tichu jsem mohla jasně slyšet krok blížícího se ke mně osudu — ale já tenkrát nebyla tak citlivou. Moje smysly byly tupy jako smysly všech, jež se zabývají pouze vezdejšíím životem.

Pojednou, v to mrtvé ticho, zaletěl k mému sluchu z dálky nařikavý a lkavý hlas dítěte, zprvu slabounce — pak silněji ale nadmíru žalostivě — až přešel v srdcervoucí pláč — —

„Slyšíš?!“ volám zděšeně na Louisu, „Co to, kdo tu tak pláče?“ Louisa, neotevřevši oči odvětila: „Ach, to bude ten protivný kluk. Fróny ještě asi nepřišla.“ Fróny — byla ta beznosá.

„Můj Bože!“ pravím, „běž se přec podívat, musí mít bolest.“

Chvěla jsem se na celém těle. Ten nářek mi pronikal kosti — — —

Louisa znovu dřímala. Nutila jsem se čísti, leč žalostivý pláč, tu slabě, tu silněji bušil na mé srdce, jako kladivem a trhal mé nervy. —

Vyskočila jsem konečně nanejvýš popuze-
na a zvolám k Louise:

„Pro Boha tě prosím, pojd', podíváme se co mu je!“ Mávla rukou, jakoby odháněla mouchu, a připravovala se poznovu blaženě usnout. Tu zalomcovala mnou bézměrná zlost! Vzkřikla jsem divoce: „Což se opravdu nestydíš zde ležeti a nechati nešťastné to stvoření marně volati a trpěti?“

Teď hodila knihu na stůl a pravila rovněž zlostně:

„A to bych měla co dělat s takovým — — Dnes ráno ho řezali, a to vždycky pak ječí celý den. Však on zas přestane,“ a obrátila se ku stěně.

Stála jsem zaražena. Dnes ráno ho řezali! A to řekla tak klidně, jakoby řekla: „Dnes ho vedli na procházku.“ Dívala jsem se na tu ženu, která byla matkou, na jejíž dítě se nesměl nikdo ani křivě podívati. — A zde — u toho malíč-
kého mučedníka, neměla cit, neměla slitování! Tento nový obraz mé přítelkyně naplnil mne hrůzou — — —

Odhodlaně obrátila jsem se ku dveřím. Vyšla

jsem na dlouhou, mrazivě střídmou chodbu, a šla jsem spěšně podle zvuku, jenž steskem a úzkostí naplňoval mé srdce. Nářek slábnul — dítě bylo as již vysílené . . . Otevřela jsem zlehounka vysoké bílé dveře, za nimiž jsem slyšela kvil a pláč. Rázem ustal, jako když utne!

O mnoho měsíců později teprve poznala jsem, co náhlé umlknutí znamenalo. Byl to strach před opatrovníci, neboť ta, kteráž mu měla nahraditi matku a zmírniti strašný osud nevinné oběti trpící za hříchy rodičů, ta to dítě bila, když plakalo.

Když jsem vstoupila, bylo ticho. Síň i poste-
stele byly prázdný. Zdola ze zahrady slyšela jsem šum a hovor. Nemocní byli před domem. Přece jsem však slyšela zcela jasně nářek za dveřmi! — — Rozhlížím se. — Pojednou tu spatřím na poslední posteli u kamen malou scholelou po-
stavičku, která cosi motala hubenýma ručkama, občas vzdychnouc zadržovaným pláčem.

Po špičkách, skoro bázlivě, přešla jsem o-
hromný sál, kde stálo asi 30 postelí, k lůžku dítěte, jež tu leželo samo, opuštěno se svcu bolestí — — —

Přistoupivši k dítěti, div, že leknutím jsem nevzkřikla! . . . Byl to asi dvouletý hošík. Měl svadlý, vráskovitý obličej jako stařec. Velké jeho smutné oči žalovaly, — žalovaly na bezcitnost a

surovost lidskou, žalovaly na nepravou humanitu lékařů, kteří za účelem studií zúmyslně prodlužují toto mučednictví. — Žalovaly snad také na osud, který je vyloučil ze řad dětí šťastných, hýčkaných a milovaných.

A co dělaly ty drobounké ručičky? Zprvu jsem ani nerozeznala co ony neumělé prstičky tak horlivě umotávají . . . Pak zkameněla jsem hrůzou! — — — Ty malé ručičky upravovaly obvaz prosáklý krví a hnisem, jenž se smekl s jeho „genitale.“ Malé to děcko, nemohouc se pomocí dovolati, samo se pokoušelo obvázati si ráno řezaný úd — — —

A co jsem pocítovala? Soucit? — Nikoli! — Soucit mám také s každým zvířetem, s každou vadnoucí rostlinou. To bylo víc! — To byla láska, ta ohromná, silná, svatá a veliká láska k člověčenstvu, která jako žhavý meč pronikla mou duši! Myslela jsem, že zemru žalostí u té postýlky. Slzí tak horkých a trpkých jsem nikdy neprolila. — Hrnuly se z mých očí. — Poklekla jsem před tou bytostí zmučenou, jako u oltáře a přivínula jsem tu nevinnou oběť na svá prsa a zlíbala tu spocenou tvářinku, hebké vlásy, ty zádumčivé, žalující oči — — —

Tu jsem zpozorovala, že to ubohé dítě je hrozně znečištěno, a že v tom kalu sedělo už celé hodiny. Odporný zápach se vlnil z té po-

stýlky. Leč to mi nevadilo. S instinktem mateřským, jenž v každé, i pannenské ženě, latentně dříme, jsem děcko mokrým ručníkem očistila, svlékla nečistou košilkou a ovázala mu ránu s třesoucí se rukou, a to dosti nedovedně. Pak jsem děcko zaobalila do suchého prostěradla, které jsem stáhla s vedlejší postele. Takto očištěného chlapečka vzala jsem do náruče a nosila po pokoji. Již neplakal. Upřeně a udiveně na mne pohlížel, a v těch velkých, předčasně zralých očích stála veliká, udivená otázka — — —

Když jsem šla kolem stolu, na němž stála sklenice vody, natáhlo dítě ručku po sklenici. Natočila jsem čerstvé vody z vodovodu a dala mu pít. Hltavě pilo dítě, a křečovitě drželo sklenici, jako ze strachu, že mu bude vzata. Pak se na mne ponejprv usmálo. — Ale jaký to byl úsměv? Ten mne více bolel, než jeho slze. Co v tom úsměvu bylo tklivé bolesti. . . V úsměvu tom, jakoby ležela slova: Však já vím, že to vše není pravda, že je to sen, ze kterého bude probuzení tím strašlivější.

Dítě umyto, očištěno a napojeno za chvíli v mém náručí usnulo.

Chodila jsem tiše se spícím děckem po síni a přemýšlela jsem — — — V mé duši se rodila veliká, nesmrtelně krásná myšlenka, zvolna a neurčitě. Stále jasněji a jasněji vyzařovala z mé duše představa:

Kdybys mohla zůstat u toho děcka. A proč bych nemohla?! Kdo by mi bránil věnovati se tomu ubohému dítěti? Není-liž to posvátný a veliký úkol utěšovati takové zoufalství, mírniti něžnou rukou takové bolesti?

Jaká v tom zásluha státi jako pěkně upravená loutka den ze dne za pultem krámu a obskakovati hloupé, ješitné dámy, které při nákupu všelikých třepek pro svou marnivost potřebných, div mne neutýraly, — a zde, jaká vznešená, pozeňnaná práce!

To ubohé děcko, jež lásky nikdy nepoznalo, jak strašná představa, bylo nemocné údem, který určen stvořitelem pro nejvyšší blaho pozemské, stal se jemu nevinnému děcku, pramenem největšího utrpení dříve, než blaha okusilo.

Jak ta beznosá ošetřovatelka, strašidlo zlé a surové, hrozně musela se svým zohyzděným obličejem působit na ustrašené děcko. Děti mají tak jemný krásocit. Lnou ku všemu, co skvělé, pěkné, líbezné — —

Čím, čím, jen to ubohé dítě, takový osud zasloužilo?

Bylo mi těžko, velice za těžko dáti spící děcko ze své náruče. Nejraději bych je byla sobě ponechala za vlastní! Přemítala jsem, co činiti mám, bych mohla vnést do té necitelné

tmy, ve které to umučené stvoření tonulo, alespoň paprsek lásky, kterou nikdy nepoznalo. Bylo to, jak jsem se později dozvěděla, nemanželské dítě souchotinářské číšnice a syfilistického alkoholika! Co z tohoto sloučení mohlo vzejít dobrého? —

Oba byli již mrtvi. Ona zemřela v nemocnici a on se oběsil! Odešli oba, zanechavše svou vinu vtělenou v tomto zbědovaném trpiteli.

Slavný německý básník Göthe napsal „Muka Wertherova.“ Celý vzdělaný svět hlтал toto vyprávěné mučednictví lásky, a citlivé slečinky každou kapitolu této nezdravé sentimentality oplakaly. Sem je postavit! — O těch hrozných skutečných mukách člověčenstva psát a budít soucit pro oběti nezřízeného života ploditelů, to by se mělo čísti! Jak mnohá maminka, která opíci láskou svého jedináčka zaplavuje, by se u těchto postelí polepšila — —

Uložila jsem tvrdě spící děcko na lůžko zpět, a s pevným, nezvratným již úmyslem jsem opustila tise síň, ve které se má dosud nevědomá a bezstarostná duše přerodila k velikému obětovnému dílu. — —

Dala jsem okamžitou výpověď v obchodě, kde jsem po léta vše vedla a řídila, jako by byl mým vlastním, (neboť nic nečiním zpola). Svlékla jsem své moderní šaty a ozdoby a šla jsem hned

druhý den opět do nemocnice, abych nabídla svých služeb jako ošetřovatelka, ale pouze k dětkám.

Nebudu zde líčiti všechny ty marné kroky a všechna protivenství, jež byla se mi nakupila v cestu. — Byla by z toho zase celá kniha. A není to také tak zajímavé. Podotýkám pouze, že jsem dosáhla cíle vytknutého, že jsem se stala ošetřovatelkou ve všeobecné nemocnici pražské.

Přemohla jsem všechny překážky a námitky proti mé osobě rozhodujícími osobami učiněné. Nechtěli mne přijmouti, zdála jsem se všem příliš jemnou, příliš vzdělanou a řekli mi do očí:

„Vy chcete být opatrovníci? Ve kterém románě jste to četla? Myslíte, že to je nějaký taneční věneček, a „Leibschüssle,“ že jsou kotiliony?“ „Omdlela byste při první kapce krve! To není pro vás, a pak vám řeknu upřímně: Jsem zde skoro půl století ředitelem a znám to tu. Vždyt by vám ty zdejší ježibaby ukously hlavu!“ —

Ale nedala jsem se odbýti. Mně zářila hvězda oslňující, jako kdysi pastýřům u Betléma. Vnucovala jsem svou obět tak dlouho, až byla přijata. A tak jsem se stala representantkou stavu, kterým jsem nejvíce opovrhovala.

Pro toho malého mučenníka jsem přišla již

pozdě. Zemřel třetí den po mé návštěvě u něho. — Bohu díky!

Jsem přesvědčena, že zemřelo to dítě zastesknutím po mně, neboť kdo jednou patřil lásce v andělskou tvář, ten bez ní již nemůže žíti. — Usmrtí ho pak první dotek necitelných rukou lásky prázdného života. A tak se stalo — že nadešel pro mne okamžik nového mého poslání.

Vzpomínky ošetřovatelky.

II. Díl.

Život i smrt stále spolu kráčí,
a bol i radost cestu onu značí.

Vyplněná kletba.

Operace byla v plném proudu. Nemocná v hlubokém spánku narkosy měla život celý otevřený. Množství ocelových nástrojů pracovalo mistrnou rukou operatéra používano v nejhlubších útrobách uspaného těla.

Já, která jsem se o každou nepatrnou věc na sále mocně zajímala, pozoruji pojednou, že tvář jeho nabyla místo obvyklé, klidné lhostejnosti, výraz starostlivé napnutosti. Přistoupím k němu a tu spatřím, že nemocná má nehty u rukou jako chrpu modré. Tu již také lékař-narkotisér sňal masku s obličeje ženy a vykřikl: „Pozor! Umírá!

Nastalo neobyčejné vzrušení. Okamžitě se rána jen ucpala compresami a jali se křísit nebožku s horečnou horlivostí, neboť jest známkou velkého nezdaru, zemře-li operovaný pod nožem.

Co živa budu, nezapomenu na to hrozné divadlo, kde se lékaři za přispění všech přítomných tahali se smrtí o tu ubohou oběť. Nejdříve jí vpumpován vzduch do plic, jako se děje u utopenců. Mezitím zas jeden z lékařů dával jí do nohou vzrušující injekce, jiný třel hrudník silnou čpavou tekutinou a opět jiný vpusťel do levého prsu horkou tekutou sůl, až se nadro nadmulo, nabyvši kypřého tvaru jako u bohyně.

Konečně žena ta, takovým úsilím přivedena zpět mezi živé, počla zvolna dýchat, a pojednou vytřeštila velké, černé, ztrhané oči a upřela je do prázdna s tak zoufalým výrazem, jakého jsem ještě nikdy v žádném oku neviděla. Nyní se na rychlo sešila rána, mezi tím, co jsem dávala ženě pítí horké, kořeněné víno. A tak ubohá při vědomí umírala. — Plakala, křičela i prosila, ale všechno jen téma hroznýma očima! — Mluvit již nemohla. Sotva učinil profesor poslední steh, sklesla ji opět hlava nazad, oči se obrátily v sloup a — byla mrtva . . . Nyní se celá ta hrozná procedura opakovala znovu, jenže se nyní ponořovala mrtvá do velice horké a hned zas do velice studené vody, což se několikrát opakovalo. Z horké vody vyndaly jsme ji červenou jako raka a ze studené modrou jako chrpu. Vany byly na kolečkách a stály vedle sebe. A konečně zase musela se vrátit, nesměla zemřít. Musela každým způsobem být donesena živá na lůžko

do svého pokoje, kde na ni čekali příbuzní plni úzkosti

To bylo hrozné, strašné umírání! Bylo viděti na umírající jak rada by byla měla klid, jak rada byla by zemřela. Ty vyděšené oči! Ale nesměla! Byla tak dlouho třena, propichována a spařována, až se zase vrátila, aby zakoušela neslychaných běd.

Když jsme ji opět skoro znatelně dýchající donesli na lůžko do pokoje, museli se příbuzní vzdáliti pod výmluvou, že operovaná musí míti nejhlubší klid. Příbuzní ji viděli živou a tiše se vzdálili. A nyní, konečně mohla zemřít, ale trápila se ještě hodinu, dokud všechny injekce v těle účinkovaly. Proto tak těžce umírala po té proceduře, na sále.

Když přišla ráno její neteř, zvěděla, že zemřela v horečce po operaci. Když se mě ale důvěrně ptala, jak zemřela, vyprávěla jsem jí, že měla strašné umírání. Tu dívka zvolala: „Tak se to přece vyplnilo!“ „A co se vyplnilo?“ díím na to. „Ale hrozná kletba se do slova vyplnila. Tetinka přebrala jiné dívce ženicha, a ta tenkrát zvolala:

„Aby ani umřít nemohla, aby zašla jako zvíře, které nedorazili!“ —

Mráz projel mým tělem. — Hrozná tato kletba duše zoufalé se strašně, do slova, vyplnila.

Krásné umírání.

Připravovala jsem k těžké, nebezpečné operaci. Byl to pokus na život a na smrt. Sama jsem se chvěla úzkostí o tu krásnou mladou ženu, která měla přijít pod nůž! — Zнала jsem již mnohé podrobnosti ze života té sličné mladé dámy, kterou včera přivezli na naši kliniku k operaci. Manžel, něžný a zamilovaný, strachem o tu zbožňovanou bytost celý vyděšený — ji doprovázel. Taktéž matka hrdá a nepřístupná aristokratka, ale nyní zlomena a chvějící se o jedináčka, přijela s sebou. Dvě služebné a společnice tu byly. Rovněž domácí lékař, starý pán s velkým řádem, při vši své rezervované klidnosti, byl pln utajovaných obav. Jeho slova u nemocné zněla určité sebevědomě a přesvědčivě. Ustrašená matka hlatala jeho slova a věřila jim. Mladá paní byla apatická, manžel rozervaný a smrtelně bledý.

Od štěbetavé služky, ačkoliv jsem se jí na nic neptala, jsem se dozvěděla celý román pacientky.

Byla dcerou urozené dámy a bohata. Dvanáct let čekala na svého budoucího muže až bude doktorem! Byla to první a jediná láska jejího života. Láska z tanečních hodin, kde mladý, sličný student se při zvucích luzného valčíku stýkal s mladinkou baroneskou, kterou žárlivě

střežila stará, tlustá společnice. Leč svatému ohni, tomu vzplanutí dvou nevinných srdcí pro celý život, tomu nemohla zabrániti.

Dvanáct let čekala, odmítala tvrdošijně všechny uchazeče, a vedla neochabujíc, zdrcující boje se svou hrdou mamá, která nemohla pochopiti dceřinu lásku k tak chudému člověku, synu ševce!

A on, máje před sebou zářivý ideál, jehož hodlal dosíci pomocí svého sociálního povýšení, tu sladkou bytost, kterou zbožňoval, učil se a pracoval, bojoval a strádal, obětoval všechny radosti svého kvetoucího mládí, obětoval na oltář své lásky každou mladou touhu, každý volný čas, jen aby se přiblížil k zářící hvězdě svého života.

Jeho snahy byly korunovány. Stal se lékařem s rozsáhlou praxí. Hrdá mamá vidouc, že dcera již dávno překročila práh kvetoucího mládí a vědouc, že vzdor její nezlomí, konečně povolila. Dceřin slib, že raději zemře jako panna, než by ruku svoji podala jinému, jí učinil povolnou. — Byla svatba. —

A nyní, tři měsíce po sňatku, octla se mladá žena v nebezpečí trapné smrti. A co jí hrozilo zničití bylo to nejsladší a to nejkrásnější, co mladí manželé roztouženě očekávají ve svých snech. — Bylo to mateřství, které přivedlo k jejímu loži smrt . . .

Jelikož byla mimo dělohu oplozena, musela se podrobiti okamžité operaci. Plod musel býti násilně a ihned odstraněn, neboť znamenal pro mladou matku jistě a neodvratně zahynutí otravou krve!

Tento případ, tak vzácný, (na tisíc žen jeden případ), musel právě potkati dva nešťastné, tolik se milující lidi. —

Také jsem se dozvěděla od štěbetavé služky, že jí mladá paní vyprávěla, že kdesi na venkově potkaly v lese cikánku. Přes odpor své vznešené matinky nechala sobě konteska z ruky hádati. Bylo jí z útlé, růžové ručky prorokováno:

„Budete přes deset let čekati na štěstí jen několik týdnů trvajících. Počátek největšího blaha ve vašem životě bude také koncem vašeho života!“ —

Tenkrát jsem ještě nebyla tak prodchnuta přesvědčením o předurčeném osudu, a proto jsem řekla: „Však on jí náš pan professor zachráni. Již jsme zde měli dva takové případy a obě ženy se uzdravily!“

Den operace nadešel! Vše již bylo připraveno, ale nemocná se pojednou vzepřela a řekla: „Nač mne chcete mučiti? Nechte mne klidně zemřít. Bojím se toho nože! Nenechám se tam odvléci!“ Marny byly všechny domluvy všech. Tu

konečně řekla plačící matka k zoufalému manželu: „Domluv ty jí přece, tebe poslechne! Operace provedena býti musí!“

„Ale matinko, nemohu. Pomni, kdyby to špatně dopadlo, a já ji byl do toho nutil, zešlel bych z toho. Nemám k tomu bez tak daleko!“

„Ale tobě přec, i kdyby to špatně skončilo, nebude nikdo pokládati zistné úmysly. Každý přece ví, že to byl sňatek z nejčistší lásky“ řekla matka.

„Kdož ví? Moje žena již učinila závět a odkázala mi v případě její smrti všechno své jmění. Dvůr „Rokosy“ se zámekem, co dědila po strýci. Ale to je věc vedlejší! Nemohu jí přece domlouvat — nemohu ji sám smrti vrhnout do náručí!“ děl on.

„Pokus se přece! Je to jediná možnost záchrany! Nebude ti nijak lépe, když zemře bez operace. Budeš mít výčitky, že mohla být zachráněna.“ —

Tak to trvalo celý den. V noci pak se stav nemocné značně zhoršil. Zavolali profesora, jehož byla privátní pacientkou, a ten beze všech okolků nařídil o půl jedné z rána okamžitou operaci.

Vzbudili mne z nejhlubšího spánku. Ihned jsem se odebrala do operační síně, rozžala vše-

chny lampy, zatopila ve všech na plyn zařízených kamnech a dala vyvařit potřebné nástroje. Pak jsem snesla všechny sterilisované pomůcky operační. Za deset minut úsilovné práce mohla jsem ohlásiti panu profesorovi, že je vše připraveno. Nyní ji přinesli na nosítkách do operační síně. Loučení s mužem bylo srdcervoucí. Professor poslal pšechny příbuzné okamžitě z domu, aby byl v sanatoři klid. Ráno směli zase přijíti.

Položila jsem s pomocí lékaře nemocnou na operační stůl. Měla nad míru krásné, nádherné tělo, jež, vzdor úplné nahotě, působilo posvátným dojmem. Krása podmaňuje i smysl nejotupělejší. Patřila jsem na její průzračně bílé, ale ideálně krásné obličej. Zaslzela jsem. Jak hrozný to osud!

Nemocná byla ještě jednou opatrně vyšetřena s ohledem na srdce a tepny a pak dostala lehkou narkosu. Když usnula, byl učiněn professorem hluboký řez do bílého těla. — Rozevřeli dutinu břišní. — V tom vzkřikne lékař u narkosy: „Pozor! Umírá! — Okamžitě sňata maska s étherem s obličejem neobyčejně bílého, ale usmívajícího se. Krásné, temněmodré oči s dlouhými, tmavými řasami dívaly se upřeně a roztouženě do levého kouta u stropu operační síně s tak zvláštním, nadpozemským krásným výrazem svrchované blaženosti.

Professor sňal bílou čapku s hlavy, vzdává tak úctu majestátu smrti, tak velebnému, jako nikdo před tím neviděl. Druzí lékaři následovali jeho příkladu. Stáli všichni s obnaženými, skloněnými hlavami kol operačního stolu, a já stála v koutku u okna. Slze hrnuly se mi z očí tiše, beze vzlyku, jako když rosa padá — —

Umírající stále víc a více se usmívají, patřila nadšeně v onen kout u stropu a konečně zvedla pracně obě paže a rozpřáhla do široka náruč, jako by kohos horoucně očekávaného vítala. Pak sklesla náruč i hlava, vzdychla zhluboka, sklonila hlavu jako usínající děcko na stranu a — — — byl konec — — — —

Professor i lékaři opustili siň. Byla jsem sama s mrtvým tělem . . . : S věže klášterní na blízku sanatoře bila jedna hodina a čtvrt s půlnoci.

Přistoupila jsem ku hlavě mrtvé, a zatlačila jsem jí oči, řkouc: „Ve jménu tvé matky ukládám tvé oči ku věčnému spánku!“ Pak jsem poklekla u nohou mrtvé a vroucně jsem se za ni pomodlila. Upřímně jsem si poplakala! Na to jsem zavolala noční hlídku a uložily jsme mrtvou do předsíně na nosítka, čistým prostěradlem pokrytá. Nato jsem odběhla do svého pokojíku a přinesla svíčku, květiny a malý obrázek Madonny, jenž visel nad mým lůžkem.

Obrázek ten dala jsem do těch krásných rukou mrtvé a na ňadra jí položila kytici růží. U hlavy jsem rozžehla svíčku. Pak jsem jí ještě omyla obličej a urovnala ty nádherné tmavěkaštanové vlasy s kovovým leskem.

Celou noc jsem vedle mrtvé na operační síni uklízela po té nešťastné operaci. Když jsem umývala zkrvácený nožik professorův, znovu mi vyhrkly slze z očí. Chodila jsem po špičkách a konala svou práci tiše a s posvátnou úctou k mrtvole, tak blízko mne spící věčný sen.

Bála jsem se hrozného rána. Když se úplně rozednilo, a já svou práci na síni ukončila, tu jsem si přála, aby již zas byl večer, abych strašného setkání s příbuznými byla ušetřena.

Najednou uslyším rozčilené hlasy na chodbě. Vzдор leknutí, jež mne div neohromilo, vyběhla jsem ven z předsíně. Tu ke mně běžel s pátravým, a jako ztrnulým pohledem — nešťastný manžel. Bylo na něm znáti, že celou noc nespál. Vše na něm bylo v nepořádku. Pohlédl na mne — a já nemohla se překonat! Ústa se mi zkřivila v křečovitém vzlykotu. — Věděl všechno! Odstrčil mne prudce stranou a vkročiv do předsíně, spatřil krásný, klidný obličej mrtvé . . .

Stál vteřinu nepohnutě, — pak klesl přes nosítka, jako bleskem zasažený strom. —

Jaktěživa jsem neviděla u muže tak ohromující zoufalost, neslyšela tak srdcervoucí pláč!

Vyšla jsem na chodbu a usedla sesláblá probdělou nocí a duševní mukou na schody a čekala jsem, až se zoufalý muž utiší...

Dlouho jsem čekala. Zvolna se již v domě probouzel život práci zasvěcený. Dole v kuchyni lomozily služky kol plotny. Jasně bylo slyšet vrkot kávového mlýnku a polohlasnou písničku děvečky, jdoucí přes dvůr pro vodu.

Pojednou stál vdovec na prahu síňky a kynul mi rukou. Vešla jsem. Byl kliden, ale klid ten byl hrozný! Jeho nářek byl mi milejší. Byl to klid nepřirozený. Ptal se mne, byla-li jsem poslední osobou u jeho ženy. Děla jsem mu, že jsem jí sama oči zatačila. Na to řekl: „Nenabízím vám peněz. Vaše služba je neocenitelná. Ale dám vám památku na toho anděla. Zasloužíte si ji!

Sklonil se nad mrtvou a sňal s její ruky prsten s brilliantem a podal mi ho. Netroufala jsem si odmítnouti. Sám sňal svůj snubní kroužek a navlékl ho mrtvé na prst, takže měla oba snubní prsteny. Nerozuměla jsem tomuto symbolickému výkonu. Porozuměla jsem mu, když odešel, — a za chvíli — zahoukla v zahradě rána z revolveru! — Zastřelil se! —

V kapse jeho našli lístek: „Přeji sobě býti pochován se svojí ženou v rodinné hrobce statku „Rokosy!“

Síla modlitby!

Na klinice, po těžké operaci, umírala učitelka z venkova. Byla jinak zdravá, silná čtyřicátnice, sličného zjevu. Umírala těžce — — —

Byla tělesně neporušená a proto mnoho zkusila při vyšetřování před operací. Její pobyt na klinice před i po operaci byl jedinou cestou křížovou.... Trpěla nevýslovná muka.

Měla ve svém panenském těle nádor. Byl to nádor tak neobyčejně zvláštní, že se k tomu sešli všichni profesoři nemocnice. Byla to masitá koule mající neurčitou, mlhavou podobu plodu. Byly v něm po rozříznutí chundele světých vlasů, jeden zub (stolička) a nástin očí sotva znatelný. Byla to nevidaná „curiosita.“ Nádor byl uložen do líhu.

Slyšela jsem na operační síni různé o tom rozmluvy lékařů. Jedni tvrdili, že přece musela být částečně, nedostatečně oplozena. Druzí to popírali, poukazující na naprostou neporušenost panství. Debaty byly velice vášnivé...

Náš slavný profesor pronesl tento úsudek: „Jelikož je nemožno, aby se zázrak biblický o panně Marii opakoval, — tak musí být tento případ přirozenou cestou vysvětlitelný. Jsou zde dvě možnosti: Buď příroda v tomto zdravém, silném těle s přebytkem svých neupotřebených sil tvo-

řila na vlastní pěst a děloha pracovala úplně samostatně, nemohouc překypujících sil svých déle ovládati, neb," pokračoval — „máme zde co činiti se zvláštním výsledkem samoukájení (onanie), neboť zrůda tato sestává jen z částí, kterými k zbudování plodů přispívá pouze organismus ženský. Vše pomíjející a neobnovující se u člověka je ženské. Vše stálé, pevné, rozhodující dostane se plodu přispěním organismu těla mužského. Myslím určitě“ končil svou přednášku, — „že máme zde co činiti s výsledkem velice řídkým, skoro nemožným, ale přece dokázaným! Jest to výsledek sebeukájení!“

Lékaři pak, živě o výroku profesora, který měl světové jméno, hovořili. Já ale šla do nemocniční síně podívat se, jak té nebohé duši se vede. Měla jsem veliký s ní soucit. Nepoznala nikdy blaha pozemského a tolik musela trpět.

Umírala už třetí den, nemohouc zemřítí. Její velké, vyděšené oči zíraly ztrnule ku stropu a z její křečovitě stažených úst vycházely v přestávkách přerývané výkřiky! — Byla při vědomí.

Setřela jsem pot s jejího čela. Dala jsem jí lžici vína mezi pevně semknuté zuby, které jsem musela násilně oddáliti. Podívala jsem se, leží-li v suchu, a pak jsem odešla rozrušena a rozlilstněna. Venku jsem se tázala inspekčního

lékaře, co soudí o tom, kdy asi bude konec tomu trápení? Zapaluje si cigaretu, pravil:

„Ta učitelka? To bude ještě nějaký den trvat. Tepna jde ještě silně a srdce pracuje klidně. Plíce má také zdravé, žaludek v pořádku. Tomu nebude tak hned konec.“ —

Přistoupila jsem těsně k němu a zašeptala: „Nemohlo by se té ubohé trápení zkrátiti? Byl by to skutek dobrý a milosrdný . . .“

Podíval se na mně překvapeně, a pak řekl: „Zavřeli by vás! Dejte pokoj s takovými věcmi.“

„Nikoli,“ řekla jsem, „bylo by to dobrodiní. — Ta vaše humanita! Prodlužujete souzení a bolesti pro výzkumy vědecké a díváte se klidně na tonoucího, jemuž byste mohli pomoci stéblem — a naproti tomu — co obětí vašich pochybených diagnos kryje zem! To je nic?!“

Řekl mi s úsměvem satyrika: „Sestro, vy jste socialistka, anarchistka, nihilistka a revolučníárka v jedné osobě! Vám bych nesvěřil svůj klíč od skříně léků! — Jestli budete projevovat takové podivné názory, tak vás jistě — — — a zašep-tal něco — —“

Odešla jsem, rozrušena obrazem strašlivého toho umírání, do svého pokojíka a ulehla. Příští den měla býti opět velká operace, laparatomie (břichořez). — Musela jsem ve 4 hod. vstávat ku sterilisování materiálu obvazového.

Náhle v noci jsem byla probuzena ošetřovatelkou mající noční hlídku, jež mne vyburcovala, řkouc:

„Pro Boha vás prosím, pojdte dát té učitelce něco pro utišení. Už to s ní není k vydržení. Nemocní nemohou ani zdřímnout. Já jsem už z toho celá pitomá. Že už nezemře, aby byl pokoj!“

Já jí přála smrt, aby měla pokoj nemocná, kdežto ošetřovatelka jí přála smrt, aby sama měla pokoj.

Když jsem vybírala ze skříňky morfium k injekci uspávací, myslila jsem chvíli na to, jak rychle a bezbolestně bych mohla tu ubohou uspat na vždy! Mohla jsem se zmýlit. Zde rozhoduje pouze milligram více nebo méně — —

Překonala jsem pokušení! — Lékař měl přec jen pravdu. Neměla jsem práva přitáhnouti smrt za vlasy. — A pak — kriminál. — — Má dobrá matka

Dala jsem nemocné jen slabou dávku, aby se zmámila. Chvilku bylo ticho. Nemocní i ošetřovatelka si oddychly. Leč ticho trvalo asi jen hodinu. Na to začala umírající ještě hůře sebou zmítat a bědovat. Narychlo přivolaný lékař ohmatal tepnu, vyslechl srdce a pak řekl s klidem nikoli Angličana, ten dnes už kliden není, ale

s lhostejností lékaře: „To bude trvati ještě nejméně dva dny, třeba i déle.“ —

Spěchala jsem z té síně, od lože mučednice, do svého pokojíku. Tam jsem se vrhla na kolena před obrazem Spasitele a tak vroucně a naruživě jsem se modlila, jako nikdy před tím. Prosila jsem Boha o smilování nad ubohou. Volala jsem úpěnlivě o pomoc boží a mé horké slze mísily se v horoucí šepot mé modlitby. —

Prosila jsem Boha, pak-li nešťastná trpí za nějaký hřích, aby Bůh pokání to uložil mně, a přisoudil-li mi nějaké štěstí, necht' mi jej vezme a vykoupí zaň ubohou duši z muk pozemských. Modlila jsem se až do umdlení a byla jsem tak vysílena napětím všech duševních sil k jedinému bodu, že jsem pak klesla na lože jako mrtvá a tvrdě usnula.

Svítilo, když jsem se náhle probudila. — Měla jsem zrovna naproti svému loži, po pravé straně, velikou bílou skříň, na kterou padaly vždy mé první pohledy při probuzení. A aby mé oči, hned z rána, viděly něco příjemného, pověsila jsem si obraz své patronky, svatě Terezie, v rouše karmelitky na dveře té skříně.

Tak také v soumraku ranním upru očí na skříň, a — krev mi leknutím ztuhla v žilách! Neviděla jsem obrazu! Stála tam, v dlouhý, bílý, volný šat, jako rubáš, zahalená postava, jako

v mlze, a dívala se upřeně na mne. Chtěla jsem vykřiknouti! Zděšením nemohla jsem. — Zavřela jsem oči — — —

Když jsem se sebe setřásla násilím strach a znovu se podívala na skříň — zmizelo již vidění. Svátá Terezie upírala něžné oči na Krista, jako vždy. Přízrak zmizel — — —

Nemohla jsem rozčilením již usnout. Vstala jsem a šla do operační síně k sterilisování. Na cestě napadlo mne podívat se na učitelku. Když jsem šla v prvním poschodí po chodbě, bylo mi divno, že je tak ticho. V tom mi přiběhla noční hlídka vstříc a zvolala:

„Zda-li už víte? Už je nebožkou! Hned, jak jste od ní odešla, v devět hodin večer, se nápadně utišila. Myslím docela, že usnula . . . Pak se na nás na všechny usmívala a zemřela tak klidně, ani nezavzdychla.“

Stála jsem jako socha a zašeptala:

„A kdy, v kolik hodin zemřela?“

„Byly asi tři hodiny, rozednívalo se.“

„Tři hodiny? Přízrak u skříně! To byla již její osvobozená duše!“ —

Bůh ale nejenom, že milostivě vyslyšel moji modlitbu, On také přijal mnou nabízenou obět. Muž, kterého jsem z celé duše milovala, šel jinou, bohatou nevěstou k oltáři — —

Klepání.

Měla jsem noční hlídku v sanatoři. Byla tu jen jedna nemocná souchotinami, ostatní dámy byly buď pomatené, nebo nervochoré. Souchotinářka dostala pro spaní, a tak jsem mohla očekávat klidnou noc. Vzala jsem si pěknou knihu a četla na chodbě u blikavé, olejové lampičky.

Krátce po dvanácté hodině, která právě odbíjela na věži kostela, bylo zaklepáno silně a jako kostnatou rukou na dveře vedoucí do chodby. Překvapením nemohla jsem ani promluvit. Bylo mi velice divné, kdo to klepe? Každý lékař i každá sestra měli klíče. Kliky u dveří nebylo, by nám choré dámy nemohly utéci. Kdo chtěl ven nebo dovnitř, musel mít klíč. Klepání na dveře bylo vzhledem na nervochoré přísně zakázáno, zvláště v noci, ve dvanáct hodin.

Nezbývala mi jiná domněnka, než že jest to nechutný žert některé sestry neb ošetřovatele. Nerozhodně pohlížím na dveře. — V tom to znovu zaklepe a mnohem silněji. Nyní jsem znovu vyskočila s křesla, a běžela plná zlosti ku dveřím a kvapně otevřela. Leč nikoho tu! Síňka u schodů, kde hořela noční lampička, byla prázdná. Po schodech, jichž bylo dolů do přízemí nejméně 50, nemohl nikdo tak rychle seběhnout.

bých alespoň kročejů jeho byla nezaslechla. V celém domě hrobové ticho. — Nechápala jsem, co by to mohlo býti. Uvěřila jsem si, že vyčítám kdo si to tropí z noční hlídky tak nejapný žert.

Přimkla jsem těsně dvěře, ale nezavřela zámek, a klíč jsem nechala ve dveřích, abych mohla hned vyběhnouti na chodbu. —

Stojím za dveřmi. Na věži bije se zvolna a zdlouha čtvrt na jednu s půlnoci. Najednou to znova zaklepe! Ale, jak jsem zcela jasně rozezvala — ze vnitř chodby! Vedle mne — zrovna u mé hlavy! Vyděšeně jsem rozevřela dveře ihned do kořán. — Na chodbě nikoho. — Na schodech nikdo! —

Nyní teprve jsem pochopila, že se tu děje něco nadpřirozeného. Hrůza mnou zalomcovala. — Bylo to po prvé, co se mi něco takového přihodilo. Plna zděšení vrazila jsem do pokoje, kde spala denní sestra a zbudila jsem ji slovy: „Pro Boha vás prosím, já se tu hrozně bojím! Něco už třikrát zaklepalo na dveře. — Nechte mne tu, prosím vás, já tam sama nebudu!“

Sestra se posadila na lůžku, a pak pravila: „Třikrát že to klepalo? A nikoho že jste neviděla? Tak vám tu někdo umře! To nic není, to já už znám!“ A chtěla si zase klidně lehnout. Já ale jsem se chopila její ruky a pravila jsem:

„Mně tu přece nikdo neumírá, všichni klidně spějí, ale vzdor tomu prosím vás, buďte tak dobrá a nespěte, já mám velký strach!“

„Tak dobře,“ zvolala sestra, „půjdeme se podívat. Smrt se ještě nikdy nezmýlila!“ Vidouc, že se mne už nezbaví, rychle se oblékala.

Vešly jsme do velké ložnice. Sestra rozžala elektrickou žárovku a prohlížela pozorně spící ženy. U lože souchotinářky se zastavila a řekla: „Tu to máte! Ta je už v agonii. Zemřela by vám do rána a vy byste ani nic nevěděla, a ráno by vás vyhodili. Smrt byla k vám opravdu velice galantní, že vás tak vytrvale upozorňovala. Běžte pro lékaře, já tu počkám.“

A tak tomu bylo. Příkladnější lékař ihned nařídil okamžité přenesení umírající do prázdného pokoje, kde ve 4 hodiny ráno klidně zemřela. Má čest, jako pozorné a bdělé hlídky byla zachráněna.

Lampa.

V nádherné saňatoři leželo již vše v hlubokém spánku. Byla jsem nesmírně znavená. Zítra čekalo na mne mnoho práce. Byla sobota, a to znamenalo práce až do úpadu. —

Bylo půl jedenácté. Měla jsem vlastně právo na těžce zasloužený odpočinek. Ale zítra byla

sobota! Proto jsem si umínila umýti ještě hlavní schodiště, abych nemusela ráno o půl páté k tomu vstávat.

V sanatoriích musí ošetřovatelky pracovat, jako děvečky, tu nejhrubší práci. To jen proto, aby majitelé co možná nejvíce ze svých nemocných vytěžili.

Rozhodla jsem se tedy, že obětuji ještě hodinu svého spánku a dám schodiště do pořádku.

Vzala jsem velkou, stojací lampu a postavila jsem ji na první schod do patra, abych viděla na svou práci. Elektrickým světlem se v noci nesmělo svítit. Smetla jsem čistě schody a při té mechanické práci rukou byl můj duch úplně volný. A tu, jako vždycky, obírala jsem se v myšlenkách se svou drahou matkou. Mé vzpomínky zaletěly k tomu drahému hrobu v daleku — — —

Když jsem byla na nejhořejším schodišti hotova, vzala jsem velkou, petrolejovou lampu a postavila jsem ji na poslední schod schodiště prvního. Schodiště druhé bylo od prvního odděleno asi dva metry dlouhou mezerou, tak zvanou přestávkou schodů, kde byla umístěna malá lavička. Koberec ohromný, asi dvacet metrů dlouhý, běžel nerušeně přes celé schodiště, připnut jsa lesknoucími, kovovými pruty, pod každý jednotlivý stupeň.

Bylo půl dvanácté, když jsem dokončovala svou práci připevněním koberce čistě vykartáčovaného. Byl to veliký kotouč z kokosu a jako cent těžký. A tu se mi přihodila nehoda. Snad jsem byla celodenní prací vysílena, snad ospalá. Zkrátka koberec mi vyklouzl z ruky a řítil se dolů, po schodech, kde na posledním stupni stála lampa. Schody byly *dřevěné* a koberec byl kokosový, jež by hořel jako sláma

Zděšením jsem zkameněla! Mohla jsem jen vykřiknouti: „Mami!“ A tu se stal zázrak! Kotouč koberce, ještě polovinou své délky navinutý, se na předposledním stupni náhle ve svém šíleném kutálení zastavil — jsa asi dva centimetry od lampy vzdálen — — —

Čím se zastavil? Co zadrželo neviditelně tento neodvratný běh koberce až dolů? Stála jsem nahoře na prvním schodu a dívala jsem se dolů plna úžasu a vděčnosti. Pak jsem sestoupila až k lampě a pokleknouc, zbožně jsem políbila koberec, jehož se *nad veškerou pochybnost jistě* dotkly ruce ducha dobrého, záchranného!

Jak ohromné neštěstí se mohlo státi! A to v sanatoři pro nervochoré, jež sebe slabší šramot již rozčiluje. Natož oheň, oheň schodiště! Nikdo by byl nemohl uniknouti záhubě po schodech, neboť okna byla vesměs pevně zamřížo-

vaná! Tomu zabránily ruce dobré, ruce strážné, snad ruce mé drahé matky. Volala jsem ji na pomoc! — Snad přišla?!

Kožešiny.

Ošetřovala jsem mladou dámu, nemocnou na souchotiny. Byla jsem její druhou ošetřovatelkou. Nemocnou nalezla jsem již ve stavu velice pokročilém, beznadějném.

Bylo jí osmnáct let. Krasavice to byla. Něžná, světlovlasá a modrooká s tělem bohyně. Byla zasnoubena a — musela zemřít! Nalomená větev plná květů zvolna usýchala — —

Nebylo záchrany! Ačkoliv se činilo vše možné i nemožné, přec sladká píseň života doznívala posledními akkordy, a bouřlivá a jásající melodie života usínala v srdcervoucím adagiu.

Proč, proč musela zemřít, tak krásná, tak dobrá?

Měla již svatební šaty ve skříni! Svatba měla být na podzim . . . Místo svatby byl v zimě pohřeb.

U této mladé dívky se mi staly tak neobvykle zvláštní příběhy, že se mně vryly nesmazatelně do paměti. Bylo to jasnovidství nejzajímavějšího druhu. —

Asi týden před smrtí ubohé a pevně ve své uzdravení věřící dívky bylo domácím lékařem, vynikajícím professorem, starší sestře nemocné dívky sděleno, že skon je neodvratný. Vánoce že nedožije.

Starší sestrou byla rovněž nádherná a oslnující bytost. Připravovala se k divadlu. Měla velkolepý hlas, který sliboval vavříny a nesmrtelnou slávu. Ale bohužel, neměla to, jediné co tvoří velké umělce — neměla duši. Nebylo tu opravdového zápalu pro krásno, který posvětluje a podmaňuje. A pak tu nebylo srdce. — Bez srdce se však nic dokonalého ani posvátného nevytvoří.

To jsem vyzkoumala hned prvního dne. Její Markétka nemilovala — netrpěla! Ona jeň líbezně zpívala. — —

To však není dramatický výkon. To není život — a proto nikoho umění takové neuchvátí.

Obě slečny měly elegantní, s přepychem zařízenou domácnost. Vzdor však tomu luxusu, vzdor tomu, že tento skvěle zařízený dům oplýval vším co patří k bohatství a k nádheře, chybělo tu cosi, — chybělo tu ono kouzlo teplem duševním prohráté individuality. Netlouklo tu nikde srdce, ozýval se tu jen tikot drahocenných hodin, které ukazovaly hodiny prázdné, životem nevyplněné. Ozýval se tu jen zpěv techniky bez-

vadný, ale beze vzletu duševního. Mrazilo v té domácnosti a strašidlo nudy stálo v koutech. Nebylo zde ani jedné knihy! Nebylo zde jediného cenného obrazu, jediné tvorby ducha posvěceného! Byla tu jen nádhera, trety, toalety. Nemítí té těžké povinnosti k nemocné, byla bych uprostřed toho přepychu zemřela nudou.

Přítel umění, mecenáš, milionář, vydržoval tu domácnost, chtěje světu zachovati velikou umělkyni. Zbavil obě dívky pout chudoby a odvislosti, aby starší ze sester, ničím nerušená, mohla se věnovati výchově pro umění. Byl to skutek krásný, povážíme-li, že to, co lidé v tomto poměru, jako směřodátne předpokládali, byl by mohl míti mnohem laciněji a pohodlněji, neboť přítomnost mladší sestry sama sebou ukládala oběma jakousi rezervu. — Byla to nadmíru cudná, distingovaná domácnost.

Nikdy jsem zde nepostřehla toho nejmenšího, co by moralista měl právo odsouditi.

Tak tedy, to mladé, zlatovlasé dítě, nemělo dožítí vánoc! Bylo to hrozné! Nemocná stále projevovala přání, jak a co by chtěla míti darováno — —

Při této příležitosti obdržel můj obdiv zpěvačky první ránu — ránu přímo smrtelnou! —

Obě sestry se vášnivě milovaly. Hlavně starší

sobě počínala jakoby nemohla a nechtěla přežít smrt sestřinu. Plakala, jakmile se jen někdo zmínil o možnosti smrti sestřině, v nejluznějším mládí, nejrůžovějších snech života.

Jednoho dne jsem jí pravila v důvěrné poradě o vánocích, že si slečna Lilli přeje k vánocům hedvábný přehoz do divadla barvy oblačkové, neboť tuto barvu tolik miluje.

„Oblakové? To nejde!“ — dí na to slečna Jarmila. „Koupíme jí přehoz bílý. Ten budu moci potom nosit ku každé toaletě. Modrá mi nesluší.“

Kdyby se byl celý dům zakymácel, nebyla bych se mohla více zděsiti, jako těchto slov.

Co to bylo, jest věcí psychologů, by podali vysvětlení. Můj rozum na to nestačí. — Vedle té nějokázaleji na odiv stavěné lásky obětovné taková chladná vypočítavost. Takové klidné uvažování o dědictví po osobě ještě dýchající a toho předmětu si horoucně přející — — —

Musím, bohužel podotknouti, že skvostný ten přehoz byl opravdu bílý, a že tu ubohou umírající, která přece vánoc dožila — zemřela až v lednu — netěšil! A přece stačilo jen slovo říci, a onen bohatý přítel domu a dárcé všeho, byl by koupil modrý i bílý i zelený, neboť Lilli byla jeho mazánkem. Byla to tedy úplně zbytečná, nepochopitelná lakota

Dále stala jsem se svědkem skutku daleko

nepochopitelnějšího, a tím se právě hodlám dostat k jádru věci: Nemocná, k oné záhadné prozíravosti, která viděla i tlustými zdmi, slyšela slova pronešená na druhém konci bytu za několika kerými uzavřenými dveřmi.

Bylo tomu takto: Slečna Jarmila si hned po Vánocích objednala z modního obchodu smuteční kožešiny. Měla sice drahocennou kožešinu světlé barvy, ale v té ovšem nemohla jít na pohřeb.

O objednávce té nevěděl nikdo. Já už dokonce ne. Nemocná vůbec to nemohla ani zdaleka tušit — — —

Slečna Jarmila seděla u lůžka nemocné, kterou zahrnovala něžnostmi. Mazlila se s ní, jako s malým děckem. Viděla jsem zde obraz nejdokonalejší lásky sesterské, kterou ani smrt přerušit nemůže! Nebýti toho přehozu bílého, byla bych se z projevů tak srdečné lásky upřímně radovala. Ale od té doby jsem se stala skeptickou.

Venku, na chodbě bylo zazvoněno. — Tu se slečna Jarmila kvapně zvedla a řekla k nemocné: „Odpusť, drahoušku, bude to asi návštěva. Musím odejít!“ A objala sestru tak vroucně, že mně to až vzdor tomu přehozu, dojalo!

Pokoje slečny Jarmily byly na druhé straně

domu. Okna její vedla do jiné ulice. Mezi pokoji obou sester byl salón, jídelna, hudební pokoj a přepychový pokoj pro návštěvy a potom teprve byly tři pokoje Jarmiliny.

Za chvíli po odchodu slečny Jarmily zmocnil se nemocné zvláštní nepokoj. Dívala se upřeně na dveře, jimiž se procházelo do bytu starší sestry. Její mdlé a zapadlé oči jevily hluboký neklid. Zmítala se na loži sem a tam, přehazovala podušky se strany na stranu a konečně zvolala:

„Jděte se sestro, podívat, kdo to přišel. Ten člověk je mi hrozně protivný! Běžte se podívat, kdo to je!“

Rozčileným nemocným nesmí se odporovat. Šla jsem tedy bez hlesnutí! A protože jsem jedlnala vždy upřímně se svými svěřenci, nevymýšlela jsem ani zde výmluvy a šla jsem skutečně až do pokoje slečny Jarmily, kde jsem po krátkém zaklepání vešla. — — Ale jak veliký byl můj úžas! — Před velikým zrcadlem stála slečna Jarmila a zkoušela s tváří hlubokým zájmem rozpálenou, nádherné, černé kožešiny zahalující celou její postavu. Děla ke mně:

„Sluší mi to? Řekněte, sestro, sluší mi to opravdu? Myslím, že ta světlá kožešina mi sluší lépe — nemyslíte?“ A zase se kroutila před zr-

cadlem a přerovnávala splývající konce kožešin. Na to se obrátila k obchodníkovi, který obdivem div nezkoprněl a řekla mu:

„Ale ty pazourky musíte přendat, nejsou už moderní!“

Podívala jsem se na slečnu pohledem plným lítosti a smutku a odešla jsem z pokoje. Jak jsem zas vkročila k nemocné, dívala se tato na mne s výrazem bolestného napnutí a pronesla rychle: „Kdo tam je a co přinesl?“ „Je tam nějaký člověk z obchodu,“ snažila jsem se klidně odpovědět „a přinesl výběr prádla pro slečnu.“ „Ale sestra řekla, že jí něco sluší — ano slyšela jsem to.“ —

Překvapením se mi zarazil dech. Letmo jsem se podívala na dveře vedoucí z pokoje do svého pokojíku. Dveře z mého pokojíku vedly na chodbu. Byly na klíč uzavřeny a tento měla jsem v kapse. Uvažovati o možnosti takové bylo zbytečné.

Lilli byla tak slabá, že nemohla ani nohu pozvednouti. Již skorem půl roku neučinila kroku. Jak mohla by vyjít ven, přes síň, do kuchyně a odtud do ložnice sestřiny? Kuchařky nebylo v bytě. Byla poslána do lékárny. Tedy ani touto cestou, podáním zprávy, nebylo to vysvětlitelné.

Za chvíli praví zase nemocná: „Jděte k se-

stře, ať mi ukáže co koupila, a ať už ten člověk jde z domu, mne to hrozně rozčiluje!“

Šla jsem tedy znovu ku slečně. V saloně slyším již však, jak se příručí poroučí a odchází. Vrátila jsem se tudíž a řekla nemocné: „Právě odešel ten člověk. Mám vám předčítat?“

Nemocná se uklidnila. Nervosní napětí s její tváře zmizelo. Netrvalo to však dlouho, když nemocná se vzchopila znovu pracně na loži a zvolala na mne:

„Sestro, ten člověk tu něco nechal. — Ano nechal tu něco — a je to černé, ošklivé — já se toho bojím, dejte to z domu hned, odnesťte to, já to nechci, nechci. . . .“

Dala se do křečovitého pláče. Musela jsem opět jít k slečně Jarmile. Seděla na pohovce a studovala modní list jednající pouze o módě kožešin.

Na stole stála dlouhá, žlutá krabice. Byly v ní černé kožešiny. Prosila jsem tedy slečnu, aby ji nechala odnésti, snad dolů k domovnici prozatím k uschování a pak jsem jí vyprávěla všechno. Zarazila se — zčervenala. Potom kázala služce odnésti tu krabici ku švadleně, která šila smutek pro slečnu.

Když jsem se vrátila do pokoje k ní, usmívala se na mne pravíc: „Děkuji vám sestro. Ted

mohu zase klidně dýchat. Měla jsem stále takový tlak na prsou a hrůzu v duši. — Nevím co to bylo, ale vím jen, že už to tu není.“

Co to bylo, kdo to střizlivým rozumem vysvětlí? Denně přicházeli lidé z různých obchodů, přinášejíce zboží nejružnějšího druhu. Nikdy se nemocná toho ani nevšimla, nikdy se o nic nezajímala, ale příchodu člověka nesoucího věc určenou *na její pohřeb*, zalomcoval celou její bytostí! Tušila něco hrozného, měla pravdu. Věřila v život, věřila v uzdravení. Ani zdaleka jí nepřišla na mysl smrt. —

A ještě něco tajemného a nevyzpytatelného se přihodilo! Bylo to tři dny před jejím skonek. Byla noc. Nemocná ležela klidně, s očima zavřenýma. Zdálo se, že spí. Schoulila jsem se na divaně, jenž stál naproti lůžku, abych viděla každý pohyb nemocné.

Na skříni, pod zvonem, z matovaného skla, hořela noční olejová lampička. Bylo po půlnoci, k jedné hodině, když mne slečna zavolala. Vstala jsem s divanu, postaveného ku zdi u okna a šla k nemocné v domněni, že chce pít. Vzala mne za ruku a šeptala udiveně: „Prosím vás, sestro, co tu chtějí všichni ti lidé? Nesou věnce, samé bílé věnce. A proč jste postavili tu rakev zrovna sem? Podívejte se, zrovna uprostřed pokoje! A je taková — dlouhá — —

Sáhla jsem nemocné na tepnu a čelo; hořečku neměla. Byla úplně klidna. Mluvila slabě sice, ale jasně a zřetelně, což se již kolik dnů nestalo. Byla při úplném vědomí. Zнала mne a věděla kde je, a přece viděla v pokoji věci, jichž jsem neviděla. —

Abych jí nemusela odpovídat, dala jsem jí pít a narovнала podušky. Mluvila dále:

„Ale to je divné! Všechny věnce jsou bílé, jenom jedna kytice je červená, krásná. — Rudé růže, a tolik! A podívejte se, — tu kytici dali na rakev nahoru — vždyť spadne, musí se připevnit!“ Za chvíli dodala: „Už se rozsvěcují svíčky — a teď sem nesou dva oleandry — to jsou moje oleandry z balkonu — — sestro — sestro — podívejte se, můj bratr klečí u rakve. — Ale co to jenom je? — vždyť on již dávno zemřel!“ —

Nyní jsem jí něžně vtlačila do podušek a přikryla jemně oči rukama, řkouc: „Už se nedívejte slečno, něco se vám zdá, musíte spát, neměla byste na cestu do Itálie dosti sil. Za týden už pojedem.“

Zmínka o Itálii jí vždy ukonejšila. Uposlechla mne. Neotevřela více krásných očí, jež asi viděly vlastní pohřeb té, která tolik, tolik lpěla na životě. . .

Za tři dny zemřela. Dala jsem jí do rakve její svatební šaty, závoj a věnec myrtový. Do průhledných těch ruček křížek ze slonové kosti.

Vše jsem, s nešťastnou matkou, která už druhé dítě v nejkrásnějším věku pochovávala, urovnala. Jiná ruka nesměla se dotknouti panského těla, tak hrozně zmořeného strašnou nemocí. Slečnu Jarmilu jsme z obavy před možností nákazy k ní nepustily.

Pak jsem odešla z domu, abych se poněkud zotavila, neboť jsem se poslední čas ani v noci ze šatů nesvlékla. Byla jsem stálým bděním a litostí až k smrti unavena.

Dostavila jsem se až k pohřbu.

Tu na mne čekalo nesmírné překvapení!

V tomže pokoji a na tomže místě stála rakve, jak to nemocná viděla. Kolem ní bylo velké množství věnců pouze z květů bílých. Jenom nahoře na víku rakve, u hlavy, ležela velká kytice z rudých růží. Po stranách rakve stály velké, nebožkou pěstované oleandry v plném květu —

Byla jsem tak dojata a překvapena, že jsem se ještě maně podívala, zdali u nohou rakve skutečně klečí její nebožtík bratr, jak ho umírající ve svém jasnovidství spatřila. Byly tam jen věnce, samé věnce . . .

Ptala jsem se, kdo přinesl tu rudou kytici ze samých nádherných růží v lednu.

Poslal prý jí je ženich, kterého rodiče k vůli chatrnému zdraví zavezli do jižních krajín. Báli se o něho. Vzdálili ho od nevěsty-souchotinářky. Myslím však, že již pozdě. Dozvěděla jsem se později, že byl na smrt nemocen. Zdali se uzdravil, nevím.

Jako nezkušený mladík poslal na pohřeb rudou kytici. Či chtěl poslati symbol jeho žhavé horoucí lásky, která jako divukrásné růže byla určena k předčasnému vadnutí na čerstvém hrobě nevěsty — — —

Pomsta nebožky.

V ústavě pro nervochoře umírala stará dáma, baronka, vdova po generálovi. Umírala dlouho. Dala mnoho práce. Sestra řídící stále říkala:

„Tu bábu nechce ani čert. Jinak by si ji byl vzal už dávno, dřív než utrápila svého muže!“

Každý se tomu smál, i lékaři. Jenom mne vždy při necitelných těch řečech zamrazilo. Bylo mi té stařenky líto. Hlavně proto, že si za všechno své bohatství nemohla koupit trochu soucitné lásky. —

Mímo jediného synovce neměla nikoho. Týž ze strachu, že by mu stařenka dobračka, která

mnoho dávala chudým, z jeho dědictví moc utrátila, dal dopravit do sanatoře pro slabomyslné, by tak zabránil její štědrosti k chudým. Zaplatil každého roku několik set korun a čekal klidně na její smrt. „Spravoval“ zatím její statky: hýře a utrácje jmění stařenčino. —

Stařenka, ubožák žila zatím jako v žaláři. Arcit měla všechno pohodlí, ale neměla to nejcenější, co staví člověka nad něnou tvář, svobodnou vůli. Musela se ve všem podrobiti přísnému domácímu řádu. Musela jísti, když neměla chutě a nedostala jídla, když by jí bylo chutnalo. Musela dolů do zahrady, když by ráda zůstala v pokoji a nesměla ven, když by zrovna byla měla mysl na procházku.

Byla po celý život uvyklá chodit denně na mši svatou, a nyní nesměla z domu. Musela vstáti, když chtělo se jí spat a musela jíti na lůžko, když se jí nechtělo spáti. Nesměla ve svém pokoji ani rozsvítit kdy chtěla, a nesměla shasnout kdy chtěla. — Zkrátka byla otrokyní cizí vůle a cizích rozmarů. A to byla milionářka. — Jak ubozí jsou někdy boháči!

Konečně ji smrt přišla vysvobodit. Umírala sama, opuštěná, bez útěchy církevní, bez něžnosti a laskavosti, bez modlitby a slz.

Když zemřela, přišla ošetřovatelka z jejího oddělení a pod přísahou, že to na ni neřeknu,

mi svěřila, že sestra mající službu u stařenky, tuto uhodila, hodinu před smrtí. Bila ji přes ruce a do obličeje proto, že bránila přestýlání lůžka.

Zděsila jsem se, nevěřila jsem! Ošetřovatelka se zapřísahala a konečně, co by z toho měla, takové zprávy sdělovati?

Majitel sanatoře byl lidumil, člověk vzácných darů ducha i srdce. Nanejvýš jemný a spravedlivý. Byl by tu sestru okamžitě vyhnal, kdyby se to byl dozvěděl. Nesmělo se pacientům ani vlásku zkrivit! I lékař, službu mající, byl dobrý a vzorný, ale ta sestra byla zlá, nedobrá žena. Na venek samá podlizavost, samé úsměvy, uvnitř tvrdost a bezcitnost. Takových lidí je bohužel více. —

Pokoj stařenčin, kde zemřela a kde ležela až do pohřbu, na který synovec ani nepřišel, byl zařízen jako pokoj pro inspekci noční. Sestra, jež konala v noci hlídku, musela buď od večera do dvou hodin, neb ode dvou do sedmi hodin ráno tam spáti, zatím co druhá bděla.

Dva dny po smrti stařenčiny přišla na vrchní sestru, která ji tak „něžně“ ošetřovala, noční hlídka. — Celá vyjevená přišla ke mně, řkouc: „Pro Boha vás prosím, sestro Terezie, převezměte za mne hlídku! Já do toho pokoje nepůjdu, tolik se bojím!“

To bylo zlé svědomí, ono nevyzpytatelné v duši člověka. — Proč se tak bála? Já strachu neměla. Klidně jsem si snesla podušku a pokrývku do toho pokoje a ulehla jsem úplně potmě na pohovku. Dříve jsem se však za stařeňku upřímně pomodlila a modlitbu jsem ukončila slovy:

„Ó nejlaskavější, ó nejmilosrdnější, ó nejmi-
lostivější srdce Ježíšovo, smiluj se nad ubohou
duší!“ Na to jsem klidně usnula. — —

Nevím, jak bylo pozdě, když probudil mne uprostřed nočního ticha zvláštní zvuk, jako cinkot dvou jemně na sebe narážejících sklenic. Zvedla jsem se napolo, úplně bez bázně, upírajíc oči do tmy vůkol. A tu slyším, zcela určitě slyším zase ono jemné zacinknutí trochu silněji. Vzpchopím se a rozžehnu žárovku. Na proti pohovce stálo veliké, mramorové umývadlo. Na něm stály metr od sebe vzdáleny dvě sklenice z tenounkého skla, každá na jednom rohu.

Přemýšlela jsem, jak možno toto způsobem přirozeným vysvětliti. Vůz, který by byl jel kolem, a otrásal snad zdmi domu, byl vyloučen. Sana-toř stála úplně o samotě, kudy vozy nejezdily. Nad stropem nikdo nechodil. Pokoj nahoře byl prázdný a zavřen. Vedlejší pokoj byl uzamknut na klíč. —

Nyní mne pojal strach! Nechala jsem hořet

žárovku. Schoulila jsem se na pohovce a stáhla si pokrývku přes hlavu, snažíc se usnouti. Tu zcela jasně zaslechla jsem po třetí, a mnohem silnější vrázení dvou sklínek o sebe. Zvuk byl tak čistý a jasný, sluchu přímo lahodný. Bylo mi, jakoby zvuk ten děl: „Ano, nemýlíš se, jsem to já!“ —

Vstala jsem opět, poklekla u pohovky a modlila se znovu. Potom jsem již neslyšela ničeho. Usnula jsem teprv k ránu.

Žádnému však jsem se o tom nezmínila. Za týden na to byla zase řada na vrchní sestře spátí v onom pokoji. Tentokráte hlídku nastoupila, neboť již trochu na nebožku zapomněla. Leč z opatrnosti si přece vyměnila moji první dobu hlídky za druhou, to jest od druhé hodiny s půlnocí do rána.

Přinesla si peřiny a silnou svíčku, protože se elektrického světla nesmělo v noci užívatí. Svíčku rozžala a postavila do umývadla. Pak ulehla. Když usínala, pomalu již svítalo.

Měla jsem hlídku v prvním patře do rána. Četla jsem, a pro pozdější hodiny měla jsem připravenou ruční práci pro svoji mamičku k svátku.

Bylo ke třetí hodině, když slyším na scho-dech šilený běh, a — vrchní — vrazí, skoro bez sebe, smrtelně bleďá do síně! Vlasy měla po zá-dech, oči vyjeveny! —

„Ježíš, Maria, sestro, nechte mne u vás! — Tam dole mne „něco“ tahalo za vlasy! Na mou duši, skutečně mě cos za vlasy tahalo! — Chtěla jsem vstáti s pohovky, ale moje copy, přes postranní kraj pohovky visící, drželo něco jako v kleštích. — Křičela jsem! Neslyšela jste nic?“

„Slyšela jsem nějaký výkřik,“ díím na to, „ale myslela jsem, že je to asi nemocná, co leží v těch křečích!“

„No a dál?“ Ptám se plna úžasu. Vzpoměla jsem při tom na onen krásný zvuk sklenic v téměř pokoji. „Snad,“ pravím, chtěje ji ukonejšiti, jelikož se třásla na celém těle, „snad zůstaly vaše copy viset za nějaký hřebík v podlaze?“

„Ale, vždyť, mé vlasy nedosahují podlahy! Přes kraj pohovky jsem měla hozenu pokrývku z hladké velbloudí srsti. Zde nemohly mé vlasy zůstat viset“ šeptala rozčileně. „A pak jsem cítila — o hrůza — zcela blízko u čela silné, bolestné zaškubnutí mými vlasy, jako když je hrubá ruka chytne do pěstě a škube nimi. Ne, ne, to byla babička!“

Myslela tím baronku. Přinesla jsem jí trochu koňaku a zabalila ji do mé pokrývky. Spátí již nechtěla. Bála se zůstat sama.

Pravila jsem jí: „Pomodlete se za babičku. Dejte na světlo a prostě tu nepokojnou duši,

aby vám, pakli jste jí *ublížila*, odpustila. Snad ji to upokojí“ — —

Sklonila hlavu. Viděla jsem, že má slova jí jdou k srdci. Vůbec jsem pak pozorovala, že byla k těm ubohým nemocným mírnější a laskavější. Polepšila se. Pak se jí již nic nepříhodilo.

Mrtvolný zápach.

V sanatoři jsme měli starou ošetřovatelku, které mi bývalo často velice líto. Byla již přes 60 let. Churavěla. Ale na to se jí nikdo neptal. Musela vykonávati nejhorsí práce, převzítí nejtěžší hlídky. Vysmejčili ní každý kout. Mladým ošetřovatelkám se dávaly služby lehké, příjemné, a kde bylo nebezpečí neb nevděčná práce, tam strčili tu matronu, která nikdy nereptala, nevybírala si, a nemocným spravedlivě poslouchala.

Naši nemocní byli stále rozčileni, zlí, zuřiví. Tloukli stařenu, smýkali jí za vlasy po podlaze. Jednou, když měla oko kolik dní celé oteklé, tázala jsem se jí, proč si ve svém věku nenalezne lehčí služby. Na to mi řekla: „A proč vy, sestro, taková mladá a jemná, proč se tu s vašími vědomostmi necháte od nemocných týrati. Na mně už nic nezáleží, ale vám onehdy vyškubala ta divoká továrnice celé chumáče krásných vlasů. Proč nejdete jinam? Já to vím,“ pokračovala

s úsměvem, který její trpící tvář tak mile rozjasnil — „nikde se tak skvěle neplatí, jako zde! A vy potřebujete pro svou matku, kterou podporujete! Já mám zas dceru sice vdanou, ale ubohou. Muž je zuřivý alkoholik. Všechno, co vydělá, zaneše do hospody. Doma chce, aby mu žena sháněla živobití. Na prsa je pryč. Má pět malých dětí. „Sestro, pro sebe bych měla pětku měsíčně dost, — ale ty děti mnoho spotřebují.“ „A proto,“ vpadla jsem jí do řeči chlácholivě: „Dost již dost. Již vím, proč jste na své šediny tolik uvalila! Jen, aby vám dal Bůh sílu a zdraví, máte toho zapotřebí více než kdokoliv jiný, ubohá.“

Od té chvíle jsme si přály, sblížit nás stejný cíl, stejná snaha: Ulehčiti těm, kterých jsme tolik milovaly. Co oko, vlasy, zub? Vem to kozel všechno! Jen když jsme mohly přinést peněz našim drahým.

Jednou navečer jsme se potkaly na chodbě. Řekla mi potichu: „Do čtyřadvaceti hodin tu někdo zemře!“

Řekla to tak jistě, určitě. Já zvolala: „Co vás to napadá!? Nemáme ani jediné kandidátky smrti. Nemáme zde souchotináře ani se srdeční vadou ani paralysovu. Kde by se tu vzala smrt? Toť nesmysl.“ —

Úsmívala se jen tiše a pokyvujíc hlavou,

řekla: „Než uplyne čtyřadvacet hodin, máme v domě mrtvolu! A já vám i povím, ve kterém pokoji bude ležet!“

To už nebyl žert! Dívala jsem se na ni ztrnule. — Pochybnost o její duševní rovnováze se vkrádala v mou duši.

„Nikoli, sestřičko, nejsem pomatena. Chcete-li, přesvědčím vás. Pojďte do mužského oddělení. Jsou všichni v zahradě.“

Šla jsem. Vedla mne do přízemí. Ve velikém pokoji bydli bohatý statkář z venkova. Neurašteník. Dařilo se mu ale již lépe. Byl právě v zahradě, kde se hlučně bavil.

Tu se postavila uprostřed pokoje a šeptala, jako ve snách: „Necítíte nic?“

„Necítím,“ řekla jsem udiveně. Sestra však děla určitě: „V celém pokoji cítím jasně a neodbytně zápach mrtvolný! Kde takových zápchů znamenám, tam zcela jistě někdo zemře!“

„A jaký je ten zápach?“ děla jsem s nejvyšším zájmem.

„Jaký? Mrtvolný. Zápach smrti. — Mísí se doň čoud voskových svíci a mdlá vůně vadnoucích věnců. — Ale zde, zde se do toho ještě mísí zápach krve, ssedlé krve.“ — —

Dívala jsem se na ni s hrůzou. Vypadala

jako věštkyně. Obličej měla tak krásný, slavnostní. — —

Když jsem se poněkud vzpamatovala, řekla jsem: „Ale já necítím praničeho. Dočista nic! Proč já to necítím?“

Odvětila mi: „Protože vaše duše vězí ještě v husté skořepině, jako ořechové jádro, nebo jako želva v koštěném krunýři, a proto vy ony velejemné záchvěvy, tyto doteky z říše nesmrtelných postřehnouti nemůžete. K vám to přijde, k vám to také přijde! Vy jste dobrá, vy milujete, vás to vyhledá samo!“

Pak jsme se rozešly. Druhý den jsem měla zahradní hlídku.

Večeře se podávala v zahradě. Byl to pro nás hlídky, nejtěžší úkol. Musely jsme hlídat nejenom pacienty, ale každý nůž, každou vidličku a sklenici, neboť se již stalo, že melancholik rozbil sklenici a střepem si rozřezal žíly na rukou. Nože se neustále počítají. Je to napnutí všech našich duševních sil.

Stále se musejí počítati osoby sedící kolem stolu. Jakmile některá chybí, ihned se musí hledati. Taková služba vyčerpá člověka více za den, než jiná práce za rok.

Bylo po večeři. Panské uklidily stůl a počítaly nože. Pojednou zavzněl výkřik: „Chybí nůž!“ Okamžitá prohlídka.

Nikdo si nedovede představit, jaký nastane poplach v domě! Nejdříve se obklopí nemocní u stolu silnou stráží a počne prohlížení. Je veliké štěstí pro celý dům, najde-li se nůž u některého z nemocných. Je po práci. Ale když se tu nenajde! Pak se nemocní střezí dále. Prohlédne se okolí stolu — zahrady. Pak přijdou na řadu pokoje. Všechny posteje se rozeberou, matrace se rozpárají, zdě a prahy se prohlížejí. Je to hrozná práce! Celý dům je na nohou. Nikdo nesmí jít spat, dokud se nůž nenalezne! Trvá to často až do rána a nenajde-li se, pak máme hroznou službu. Ani na closet nesmí pacient sám. V noci jsou hlídky ztrojnásobeny. Pak je to hrozný život pro každého, neboť se musí samovraždě zabrániti za každou cenu! Jedná se tu o pověst a existenci celé sanatoře.

Když prohlíželi statkáře (neurasthenika), dal se tento klidně a bez odporu prohlédnouti. Zpozorovala jsem ale kolem jeho úst divný úsměv, jako škodolibý. Ten úsměv se mi nelíbil — —

Nůž se nenašel. — Byli jsme všichni tak rozčileni, že nikdo nepomýšlel na spánek. Mě napadlo zvláštní to proroctví mé staré přítelkyně. Ale hned jsem zapudila myšlenky. Tenkrát jsem nebyla ještě tak přesvědčená o neodvratnosti osudu.

Je stará, myslela jsem si, a dětinská. Všichni

se jí vysmívali. Já jí litovala, a v můj soucit se mísila láska k té ubohé, všemi odstrkované bytosti, s tím vzácným, obětavým srdcem.

Bylo odpůldne druhý den. Sedělo se v zahradě při svačině. Statkář zůstal v pokoji. Nebylo mu volno, jak tvrdil. Musel zůstat u něho ošetřovatel, jenž mu také donesl kávu do pokoje.

Měla jsem zahradní inspekci. Stojím u domu a pozoruji bedlivě každý pohyb nemocných, bavících se vespolek.

Najednou zaslechnu zrovna nad mou hlavou příšerné sténání, až mi mráz probíhal tělem. Sténání a chroptění se opakovalo ještě příšerněji. Tu jsem běžela k lékaři majícímu inspekci v zahradě. Sděbila jsem mu co jsem slyšela. Já se nesměla ze zahrady vzdálit. On spěchal jako střela do domu. Co našel, hned jsem nevěděla. Sténání ustalo. Za několik vteřin letěl ošetřovatel, v obličej jako mrtvola, do villy pro majitele. Na to řinčel telefon na všechny strany a automobil se vyvážel z kůlny. —

Neurasthenik se podřezal. Prořízl si krk velice hluboko. Za malou chvíli tu byl chirurg-operatér autem přivezený. Nastala ihned operace. Jelikož jsem byla z operační kliniky vyškolená asistentka, tak musela jsem profesorovi přisluhovati. A tak jsem v pokoji tom, ve kterém včera má přítelkyně cítila zápach mrtvolný a čpění krve, pomá-

hala při rychlé operaci. Oběma rukama musela jsem držeti hlavu nešťastníkovu, jenž sebou strašně zmítal, když mu chirurg sešival hrdlo opět dohromady. Přes obě ruce mi tekla krev. Krev stála a houstla na podlaze; bylo jí zbroceno celé lůžko.

Nešťastník umíral pod rukama operatéra. Chvěla jsem se hrůzou, ale musela jsem stát jako socha, a pevně držet tu ubohou hlavu! —

Byl bezvadně sešit, umyt a oblečen do čistého prádla. Pak položili mrtvolu na čistě upravené lůžko. — Jiného nebylo možno učiniti, než vzbuditi zdání, že zemřel náhle. V noci pak mrtvolu odvezli.

Nedbalý ošetřovatel, jenž nechal celých deset minut pacienta samotného, byl nejprve lékařem asistentem pořádně zbit, a pak okamžitě vyhozen pro nedbalost v tak nebezpečné službě. Ohledně nože mohlo se domýšleti, že si pacient jej uschoval hned večer v zahradě. V noci pak mohl z parteru lehce oknem vylézt a nůž opět vyhrabat. Že se ale tak mohlo státi, musela býti noční hlídka velice nepozorná.

A tak se tedy během 24 hodin vyplnilo proctví staré ošetřovatelky, která tenkrát jen náhodou vešla do onoho pokoje, protože chtěla ošetřovateli cosi vyřídit. A tak vycítila celou onu krvavou tragédií den napřed.

Co to bylo za nepochopitelnou moc, která se zde tak určitě a přesvědčivě projevovala?

Od oné chvíle se k mě spíše útrpné sympat-
hii pro matronu přidal ještě obdiv, obdiv nesko-
nalý! Vytušila jsem, že musí státi duševně vysoko
nade mnou, — že je tvorem požehnaným, vy-
voleným, jemuž ruce neviditelné odhrnují záslonu
a dovolují pohlédnouti již za živa za oponu dějů
budoucích. —

Samovrah.

Do sanatoře přijel sličný, mladý ingénieur
z venkova. Měl potíže se žaludkem. Byl již vel-
mi sláb, bled a zhubenělý. K tomu obestírala
hluboká melancholie celý jeho zjev, a v jeho
tmavých očích leželo mnoho účinné tesklivosti.

Hned jak jsem ho spatřila, pojala mne ve-
líká lítost nad tímto ztraceným životem. Měl
chudák rakovinu žaludku. Poradil se s profes-
rem-specialistou, jenž mu nařídil operaci a uby-
tování se v naší proslulé sanatoři.

Ošetřovatelka, jež mu ukazovala pokoje, stá-
le se kol něho koketně kroutíc, mnoho mluvila.

Na nemocném jsem pozorovala, že ho ta
přílišná pečlivost unavuje. Byl zamklý, nervosní.
Roztržitě odpovídal. Když se tímto naše rozto-
milá Marta nedala odstrašiti, tajně jsem na ni

zakývala a vyšla z pokoje. Na chodbě jsem jí
pak řekla:

„Nechme již toho chudása o samotě. Touží
po tom. Je mu třeba klidu. — Což nevidíte,
jak je chladný, odmítavý? Dejte mu pokoj! Vy-
padá zcela dle toho, jakoby si dovedl stěžovat,
bude-li obtěžován.“

Marta se zamračila a řekla bodavě: „Je to
můj pacient, je na mé straně, v mém oddělení!
Je smuten, chci ho rozveselit. — To je zcela
moje věc. Do toho vám pranic není!“

S úsměvem jsem odvětila: „Je mi do toho
tak dalece, že vás z lásky k věci chci varovat,
abyste se mu nevnucovala. Nemá smyslu pro
zálety. — Je velmi nešťasten a potřebuje klidu,
neboť je smrtelně nemocen. Bojím se, že on,
ubohý, to už ví, aneb tuší. . . Jak se jen mů-
žete tak smát a žerty tropit? Je to při nejmen-
ším necitelně. Již ze soucitu byste se měla cho-
vati vážně!“

Odpověděla mi ještě leccos, a já také řekla
ještě ledacos, a konec toho byl, že se na mne
rozhněvala a že mne, jako svou představenou,
nezdravila. A konečně to dopadlo tak, jak jsem
předvíдалa.

Marta byla stále v jeho pokoji. Nosila mu
květiny, vzdor tomu, že měl na psacím stole obraz
sličné své nevěsty. Nepřestala doufati, že ho přece

strhne ve svou náruč, jak již vícekrát učinila, ani mnohého lékaře nevyjímaje, kteří k nám chodili k operacím a do ambulance.

Byla to dívka zálečná; samý flirt, dostavníčka, takže jsem se často v duchu ptala, proč taková ženská nejde raději za čišnici, kde by bylo její poviností, co zde, v sanatoriu, bylo hrubým přečinem, hotovou nemravností.

Jednoho dne z rána mi asistent sdělil, že pan inženýr bude bydlet v mém oddělení. Na otázku, proč se přestěhuje, řekl mi lékař, že se pacientovi nelíbí vyhlídka. Já postřehla však, co se mu nelíbí, před čím prchal.

Rozumí se, že se zášť Marty ještě zvětšila. Nenávisť její nyní ovšem obracela se výhradně proti inženýrovi, kterému dávala najevo nepřátelství své způsobem až směšným.

Byla jsem v ambulanci, kde se vyšetřovali nemocní, když vstoupil můj nový pacient a tápal se po professoru. Byl neobyčejně bled a vyhlížel tak nešťastně, že se mi až srdce zachvělo.

Ukázala jsem mu do vedlejšího pokoje. Nyní jsem slyšela rozmluvu obou, jelikož zadní stěna pokojíku byla pouze dřevěná, k tomu účelu, aby se nejtajnější rozmluvy nemocných mohly v ambulanci lékařem zapisovati do kontrolní knihy professorovy. Jelikož tu lékaře nebylo, postavila jsem se ku stěně sama, bych rozmluvu vyslechla.

Nebyla to obyčejná ženská zvědavost. Tato nectnost nebyla u mne vyvinuta. Byl to zájem a strach o dobrého, ztraceného hochu . . .

„Pane professore,“ začal rozechvěně, „právě jsem obdržel list od mé nevěsty. Svatba jest již ujednána a přicházím nyní k vám, abych zvěděl úplnou pravdu. Zachrání mne vskutku ta operace? Budu se pak moci oženit a býti šťastným manželem a otcem? Miluji dívky a přeji si jich, ale než se odhodlám ku kroku tak vážnému, chci míti jistotu o mém stavu. Je napravitelný nebo beznadějný? Chci úplnou pravdu, jsem muž a snesu svůj osud jako muž. Řekněte mi vše — jsem připraven na všechno!“

Bylo chvíli ticho. — Professoru bylo asi trapno dáti odpověď. Posléze pravil:

„Milý příteli — nechci vás klamati. Nežeňte se raději. Operace přinese pouze úlevu — prodloužení. Ale nemoc je bohužel nezhojitelná — je to rakovina. Pokusím se o to nejkrajnější, co v mé moci bude. Ale to nejdůležitější musíme ponechat vyšší moci, než je naše . . . pokusím se z celého srdce o zdar operace. A nejlépe bylo by hned zítra, zítra ráno. Připravte se!“

Nemocný se na to vzdálil, a bylo slyšet, že šel k vratům, kde mu vrátný přál hlučně dobrého jitra. Šel ven, do města. — Jak mu asi bylo chudasovi?

Asi za hodinu přišel. Posluha mu nesl velikou bílou kytici do pokoje, kdež nemocný napsal dopis. Pak dal kytici i podobiznu nevěstinu do krabice a posluha ji vzal zase s sebou na poštu.

Bylo mi úzko a divno při tom všem. Chvěla jsem se neurčitou předtuchou, ale netroufala jsem si vkročiti do jeho pokoje, kde chodil nahoru a dolů, a stále chodil . . .

Seděli jsme právě při svačině na chodbě, když se rozlehl výstřel celým domem. Zůstala jsem sedět jako socha a srdce mé, tuším, přestalo leknutím několik vteřin tlouci. Marta vyskočila a běžela do mého oddělení a vrazila do inženýrova pokoje. Nato jsem ji slyšela vykřiknouti, a pak něco mluvila, ošklivě, surově. Nyní má ztrnulost povolila. Vyskočila jsem a běžím za ní. Stála před pohovkou nadávajíc postřelenému, jenž ležel na pohovce, umíraje. — Křičela: „Proč s tím nešel na Belvédér, že zostudí tu celý dům . . .“

Chytla jsem ji za hrdlo, a strkala ji ven ze dveří. Byla jsem tak rozlobena, že bych ji byla snad zardousila, kdyby se nebyla dala ze dveří vystrčiti. Na to jsem zamkla dveře na klíč a vrátila se k umírajícímu.

Nadzvedla jsem mu opatrně levou rukou hlavu a tázala jsem se, nemá-li ještě nějaké přání. Slyšel mne. Pohyboval rtoma, chtěje mi patrně cosi říci, ale nevydal již zvuku. Utřela jsem mu

zpeněná ústa, a klečíc stále u něho, modlila jsem se polohlasně „Otčenáš.“ Mezi tím sebou prudce trhnul, napnul se jako prut a — bylo po všem.

Hned na to přiběhl domácí lékař a mnoho lidí. Doktor konstatoval smrt střelením se do srdce. Rána dobrá, mistrná, řekl. Během pěti minut muselo být po všem.

Sama jsem mrtvolu čistě omyla a převlékla do čistého prádla. Pak jsem sehnala květiny a světla rozžala. Jednu svíčku u hlavy, druhou u nohou. Modlila jsem se při zavřených dveřích, klečíc u svíčky, modlitby za mrtvé tak dlouho, až přišli pro tělo sluhové z patologie. Byl pitván. Po pitvě řekl náš professor: „Dobře učinil. Byl to chlapík! Proti rakovině pomůže jenom kule z revolveru!“

Marta se mne, druhý den po katastrofě, když jsme vyklízeli jeho pokoj, ptala, jak to přijde, že se nebojím?

„A čeho bych se bála?“ odvětila jsem. „On byl člověk dobrý a já nejsem zlá. Spravedlivě jsem mu posloužila, a kdyby bylo možno, aby mrtví vstali, pak by ke mně zajisté přišel jen proto, aby mi poděkoval. A pak, čeho se báti?“

„Ale já se bojím! Nešla bych přes tu chodbu potmě, za nic na světě!“ —

A skutečně ze samého strachu dala se přelo-

žiti do jiného oddělení v druhém poschodí, aby nemusela chodití kolem toho pokoje.

Dva dny na to byla jsem v městě na vycházce. Vrátila jsem se pozdě domů ze zábavného večírku, jež pořádali moji známí; také se tančilo. Netančila jsem, ač jinak jsem byla náruživou tanečnicí. Dopoledne jsem byla v patologii, kde jsem zřela jeho nevěstu černě oděnou, v srdcervoucím pláči na rakvi ženichově. Viděla jsem jeho matku. Nebylo mi do zábavy, ale nepustili mne, až byl konec. O půl 12. přišla jsem domů.

Celý dům byl pohřížen v hluboký klid. Jen hodiny tikaly na chodbách. V každé chodbě hořela jen jedna olejová lampička, a ticho, ticho. Přešla jsem chodbu, a chci do svého pokojíka, ale nemohu naléztí klíč. V kabelce nebyl, v kapse nebyl. Byla jsem ospalá, unavená. Všecky pokoje byly obsazeny, až na ten, po samovrahu. Byl prázdný a otevřený. Co dělat? Blížila se půlnoc, a ráno musela jsem časně vstávat.

Mohla jsem jít k Martě, ale ta by byla jistě myslela, že se bojím. Tomu nepřipustila má hrdost. Tedy nezbývalo, než jítí do prázdného pokoje. Vešla jsem potmě. Neměla jsem ani sirky ani svíčky. Lampu elektrickou jsem si netroufala rosvítit, bylo by to vidět na druhé straně, kde bydlel professor. Ulehla jsem oblečena na tutěž

pohovku, kde před dvěma dny skončil tak nadějný, mladý život. A nebála jsem se. Hned jak jsem se pomodlila, usnula jsem a spala nerušeně až do bílého rána.

Za týden potom šla Marta asi v osm hodin večer do souterrainu pro minerální vodu, která byla v malém sklípku v hromadě písku a jak se sehnula k hromadě — vykřikla zděšeně, až se výkřik celým domem rozlehl. Seběhli se všichni z domu. Připravovala jsem právě k vyplachování žaludku v ambulanci. Nechala jsem vše ležet a běžela jsem po schodech dolů jako šílená.

Ve sklípku stála Marta sehnuta, a křičela: „Sundejte mi tu tíži, pro Boha vás prosím, sundejte — — —“

Přistoupila jsem k ní, a dotkla se jejího ramene. Ihned se narovнала. Obličej měla spoceny, a trásla se na celém těle. Všichni ji chtěli narovnat, ale nikomu se to nepodařilo až mně. Bylo to zvláštní, nepochopitelné — — —

Martě jsem dala ve svém pokoji trochu vína a pak jsem se jí vyptávala, co to vlastně bylo. Řekla mi, že jí „něco“ ulehlo s takovou tíhou na záda, že jí to až k zemi prohnulo, a nemohla a nemohla se „toho“ zbavit

Když se zotavila, odešla okamžitě ze sana-

toře. Bála by prý se tu učiniti krok. Straší prý tu! Ptala jsem se lékaře, co o tom soudí.

Podíval se na mne se zvláštním úsměvem a řekl: „Inu, hysterická ženská — — —“

Byla tato záležitost tímto výrokem vysvětlena? Pro mne nikoli. Přihodilo se mi již tolik nepochopitelných zjevů, že jsem byla nucena vážně o tom přemýšlet a následek toho byl, že se má láska ještě prohloubila a zbožnost zdvojnásobila. Co se týče mé práce u nemocných nabyla jsem trpělivostí přímo andělské — jak říkali o mně nemocní.

Noční návštěva.

V pražském „Tagblattu“ bylo oznámeno místo pro ošetřovatelku k těžce nemocnému. Nemajíc v tu dobu zaměstnání, hlásila jsem se. Bylo to v Praze, v bohatém domě dvorního špeditéra, firma to po celém Rakousku chvalně známá.

Jsouc přijata, ihned musela jsem jeti pro svého pacienta do pruského Slezska, do Görbersdorfu, do sanatoře pro plicní choroby. Tam byl můj nastávající svěřenec, mladík 21ti-letý.

Když jsem přijela na místo, uvedli mne k němu. Jen s těží mohla jsem své trapné překvapení ukryti pod maskou banální zdvořilosti. Byla to již učiněná mrtvola, kterou jsem spatřila.

Měl radost, že jsem ho přijela vysvobodit. Byl tu celý den v pokoji sám a sám, jako žalárník. Vyhlička z pokoje byla smutná: Na zádušivé lesy a smutné k obzoru trčící skály. K tomu tu stále přšelo a vitr žalostně v komínech skučel. Mně, zdravým a silou kypící bytosti, bylo by se tu také stýskalo. Celý den naň nikdo laskavě nepromluvil. Ošetřovatelka, bojící se patrně nákazy, utíkala z pokoje a vykonala jen to nejnutnější.

Jala jsem se ihned skládati jeho věci a pak jsem šla, když bylo vše připraveno, dolů do kanceláře, zaplatit za měsíc jeho pobytu. Majitel sanatoře mi vystavil účet na padesát korun denně a ještě různé maličkosti zvlášť. Účet jsem vyplatila. Lékař mi pravil:

„Dejte pozor, sestro, ať vám na cestě nezemře. Nemá k smrti daleko. Do Itálie se s ním nedostanete. To je nesmysl! Buďte ráda, když se s ním někde v mírném ovzduší budete moci usadit. Radil bych vám lázně Bürgstein v Čechách. Je tam měkký vzduch a slunný kraj. Déle čtyř neděl žiti nebude. Dám vám s sebou injekce kafrové a trochu morfia. Láhev koňaku si vezměte s sebou. Kupé pro sebe. *Kašle, vyhnal by vám stejně všechny spolucestující. Z každé stanice musíte telegrafovat do příští přestupující stanice pro nosítka a lékaře při přestupování.

Nejlépe by bylo, kdyby jel lékař hned s vámi. Nevím, dostanete-li ho na místo živého. Jeť na cestě s mrtvolou veliké opletání. — Je to věc velmi choulostivá a divím se vám, že vy, tak mladá a roztomilá se zabýváte tak smutnými věcmi — — — je vás škoda!“

„Bohu díky,“ odvětila jsem, „pohlížím na své krásné povolání, které jsem si již ve zralém věku dobrovolně zvolila, zcela jinak pane professore! Jsem hrda na svou práci. Neměnila bych se žádnou princeznou. Ba lituji ubohých princezen. Jejich život je hluchý, bezúčelný. Princezen není třeba na světě. Ale nikdy není dosti lidí obětavých a ideálních!“

Podal mi ruku s němým obdivem, a doprovodil mne až na chodbu. Zde se mi ještě uklonil jako princezně — — —

Bylo to smutné cestování. Při oblékání mi nemocný dvakrát omdlel. Při ubytování ve vlaku byl přítomen lékař, jenž mu ještě dal na cestu vzpružující injekci. V restauraci podávala jsem mu po kávové lžičce silnou polévku z masa, se žlutkem. A tak jsme ho zase trochu přivedli k životu. Byl dýchající mrtvolou. — Hrozné podívání! Ku každé přestupné stanici se musel telegraficky povolati lékař a zaopatřiti nosítka. Vše se zas opakovalo s injekcí, koňakem a polévkou. Jela jsem v kupé I. třídy sama s ne-

mocným. Jízda ho nějak roztrásla. Kašlal hrozně — kusy krve! Prosila jsem v duchu Boha a všechny svaté o pomoc. Několikrát omdlel. Pak plakal a já s ním. Jízda trvala celý den.

V Bürgsteině telegraficky objednané pokoje byly v rozkošné vile uprostřed lesa. Byli jsme tam zcela sami.

Hosté, kteří bydleli v poschodí, se vystěhovali, jakmile spatřili nemocného. Báli se souchoťin. — Zůstali jsme v poschodí sami. Nikde v okolí obydlí, jen as deset minut od naší vilky stálo malé hospodářství. Tam měli velikého psa, s kterýmž jsem ihned uzavřela nejněžnější přátelství. Lidé se nás stranili, jako bychom byli stížení morem; jen zvíře nás radostně obskakovalo a tulilo se k nám. Věru, nebylo mi těch lidí líto, že odešli. Ten pes byl lepší!

Jak mi lékař v Prusku předpověděl, blížil se konec neodvratně a rychle. Psala jsem příbuzným, co mi lékař sdělil. Nejstarší bratr, rodičů již nebylo, nemohl se z rozsáhlého obchodu vzdálit a nejmladší bratr cestoval a nevědělo se, kde zrovna jest. Sestra, mladá dívka, postižená srdeční vadou, byla rovněž v léčbě kdesi v lázních. — A tak nikdo nepřijížděl. Já jsem již byla zoufalá, co si počnu, až mi tu zemře. — K tomu byl israelitou. — Jejich obyčeje jsou jiné, než

u nás katolíků. Potom ta doprava mrtvoly po dráze do Prahy! — Samé strašně rozčilující věci . . .

Konečně přijeli nejstarší bratr a sestra. Byli zdrčení, a při tom se báli nákazy. Podali mu ruce jen v rukavičkách, které hned odhodili. Nesedli si k lůžku, nejedli a nepili u nás ničeho, ačkoliv jsem snesla to nejlepší.

Konečně jsem se jim ani nedivila. Je to hrozná nemoc, strašné umírání, — a oni byli mladí, svěží, bohatí. A co by bylo nemocnému prospělo, kdyby se byli i obětovali? Zemřít musel! Žádná oběť již nebyla s to spasiti ho. —

A nechtěl zemřít! Věřil, že jeho mládí vše překoná. Dychtil po uzdravení, po životě! Stále říkal: „Až budu zdrav, však budu moudrým, opatrným, jak budu střídme a klidně žít. — Jen až se uzdravím!“

Chudák! Byl si vědom, že promrhal své mládí, věděl, že nežil moudře. — To musí být strašné poznání na pokraji hrobu! Jak rád by nyní napravil, jak rád by se nyní spokojil s méně rozkošemi. Jen zdraví, zdraví! Ale bylo pozdě! Byl konec — — —

Sourozenci zase odjeli a nemocný si oddychl. Zdálo se mi, že se vespolek nemilovali. Nemocný jim záviděl, že jsou zdraví, že se mohou těšiti ze života, z něhož on byl vyloučen. Sou-

chotináři mají všichni tuto žárlivost a závist oproti zdravým.

Vždycky mne nutil, abych po něm jedla a pila, což je velmi nebezpečno. Ku příkladu: Napil se ze skleničky vína, nakašlal doň trochu a pak mi ji podal s prosbou, abych ochutnala, zda-li víno to ho dráždí ku kašli. — A já přemohouc odporu, abych mu připravila illusi, že se ho nebojím, že to není nakažlivé, pila jsem s ohromným sebeovládáním! Byl tak šťasten, že jsem to vypila. Byl přesvědčen, že nemá souchotiny, pouze zánět plic, který se tu, v té božské přírodě, vyléčí. Co já vypila a snědla bacilů za ten měsíc? Co jsem se jich nadýchala, jsouce ve dne v noci v pokoji u toho mučednického lůžka . . .

A Bůh mne chránil, že se mně nic nechytlo. Snad proto, že jsem se pranic nebála. Neměla jsem ani trochu sebelásky. Milovala jsem jen nemocných mi svěřených, láskou matky, sestry, nevěsty — — — Vyčerpala jsem u těchto, smrti zasvěcených všechnu něžnost, které bylo v mém srdci tolik — — — —

Tři dny před skolem se mne nemocný tázal, kdy konečně pojedeme do Italie. Sliboval si navrát zdraví i síly z pobytu v tomto edenu všech chorých. Měl horečnou touhu jeti na jih. Musela jsem v noci vstáti a dáti se do pakování ohromného koše cestovního.

Každý kousek musela jsem mu přinést k loži; vše prohlédla a dle jeho návodu jsem vše uložila. Věděla jsem, jak marnou a zbytečnou práci ta byla. Ač chtělo se mi tolik spát, dělala jsem, jako když mám sama velikou radost, že pojedeme. A tak mu ušla ta nekonečná, strašná noc, neboť již svítalo, když jsme koš měli hotový.

Nemocný nyní unaven, trochu usnul. Já se zahleděla toužebně k lesnaté stěně naproti oknu. Ach! jen jednou moci se projít tím lesem. Jen jednou moci se z rána a v jasu vycházejícího slunce proběhnouti přes zarosenou louku. Jak krásné by to bylo — — —

Pojednou v mé zadumání počal výt pes. Bylo to strašné. Již v noci tak začal. Sevřelo mi to srdce strašnou úzkostí. Cítil smrt. Ano, psi mají ten šestý smysl pro příhody nadpřirozené, který my, osvětlení lidé, nemáme!

Druhé noci, krátce po půlnoci, bylo z čista jasna v tom nočním tichu udeřeno na kříž okna, u lože nemocného, tak prudce, jako kladivem! Tabulky okna se rozříčely. Nemocný sebou prudce trhl a já div neupadla s pohovky, na které jsem dřímala. Hned na to počal pes opět výt. Zvedl se také ostrý vítr a zalomcoval okny jako zběsily.

Nemocný řekl: „To je ale surovost od něja-

kého asi tuláka, že? Jsa opilý, mlátí lidem v noci do oken. Jděte se podívat sestro ven!“ Nešla jsem. Věděla jsem již, co to znamená; vždyť okno vedlo do zahrady, kudy se pro husté křoviny ani chodit nemohlo. Mimo toho náš pes, který pobíhal stále kolem villy, byl by každého hned věřil a půl hodiny před villou by ho byl již napadl a snad roztrhal. Nerozuměl v těch věcech žertu. Rána do okna byla navštívenkou smrti.

Třetí noc, poslední to v jeho životě, neboť ráno skončil, měla jsem ještě větší překvapení. Věřu, Bůh obdařil mne silnými nervy, že jsem vše bez pohromy vydržela.

Za hluboké noci mne můj nemocný zavolal. Kolem jeho lože stála plátěná stěna, takže jsme na sebe neviděli.

Vstala jsem a šla k němu. Privil mi: „Prosím vás, sestro, dejte mamince nějakou židli, už tu stojí takovou dobu u postele.“

Matka jeho odpočívala sice již dva roky v zemi, nicméně uposlechla jsem, a přinesla židli. Na to řekl nemocný: „Tak se posad' mamá. Do osmi hodin ráno je ještě daleko, počkáš na mne. *V osm hodin ráno jedeme.*“

A nyní jsem slyšela zcela zřetelně, jak stará, rozviklaná židle zlehka zapraskala, jako když na ni

někdo sedá. Na to řekl nemocný: „Tak vidíš, mamá, že je to lepší, žes si sedla. A co dělá tatínek?“ Otec jeho byl také dávno mrtev. Nevím co mu duch odpověděl, ale umírající řekl: „To je škoda, že nepřišel! Mohl také jeti zítra s námi — — jedu v osm hodin!“

Nemocný byl při vědomí, horečku neměl, nýbrž byl na celém těle studený jako led. Jen oči, po životě planoucí, zářily tak jasně! Nebylo možno ani uvěřiti, že za tak krátko mají na věky shasnouti.

A shasly. Přesně v 8 hodin ráno zemřel. — Mrtvolu jsem upravila, peníze a skvosty odevzdala jsem přišedšímu lékaři v 9 hodin. Pak jsem ještě obstarala zaletování mrtvoly a dopravu drahou do Prahy.

Dédila jsem celý pokoj se vším všudy. Ihned po desinfikování jsem všecko rozdala chudým, aby za zemřelého se pomodlili. Pro sebe ponechala jsem si jen jeho obraz. Z lítosti pro zemřelého jsem nev kročila do tamnějších nádherných lesů, po nichž zemřelý tak horoucně toužil. Bolelo mne, že se mohu zdráva a šťastna těšit ze života, kdežto on, jsa mlád a bohat, musel do té černé hlíny.

V Bürgsteině mne nic netěšilo. Po desinfekci a rozdělení pozůstalosti odjela jsem do Prahy.

Zajímavý zjev dvojníka.

Ošetřovala jsem paní, souchotinářku, jež byla ke všemu hysterickou, v nebezpečném přechodu do věku matrony.

Brzy jsem poznala, že je duševně chorá šílenou touhou po mateřství. Pátnáctileté jejich manželství zůstalo bezdětno. Proti této bolesti ovšem nebylo léku, a proto byl její stav dvojnásob bolestný. Rozumí se, že o beznadějnosti na uzdravení neměla ani tušení. Do svého manželství byla ještě tak zamilovaná, jako mladé děvče. Že jí neuprosný osud odepřel vložiti růžolící děcko v jeho náruč, bylo její tajnou a největší bolestí.

Nemocnou, kterou četba vůbec unavovala, nic nezajímalo, co by mohlo vyplnit ony trapné hodiny zoufalé nudy a malomyslnosti. Byla postrachem a metlou svého okolí. Týrala svého chotě i služebné nepochopitelnými rozmary a dětinskými výbuchy zlosti. Z ošetřovatelek děle měsíce žádná u ní nevydržela.

Když jsem převzala ošetřování, nastal ihned příznivý obrat. Předně jsem vykávala nočním bděním ztýranému manželé jiný pokoj ku spaní. V ložnici nemocné ubytovala jsem se sama na

pohovce. Nemocná, jež byla uvyklá muže celou noc buditi, a i služku co chvíle volati, nechtěla a nechtěla se této změně podrobiti. Já ale nepovolila, a hle, již první noc minula klidně. Dala jsem nemocné pro spaní a vyspaly jsme se až do rána všichni nádherně. Ráno byl zcela jiný duch v domě.

Po několika dnech nemocná již ani nechtěla nikoho kolem sebe míti, než-li mne. Zcela prozkoumala jsem zoufalý stav této ubohé, z mateřského ráje vypuzené ženy. Přemítala jsem, jak tuto zející mezeru, v tomto pustém srdci vyplniti. A Bůh mi vnuknul myšlenku...

Koupila jsem skvostnou, velikou panu a k tomu pestré látky, krajky a stuhy, punčošky, střevíčky a přinesla jsem vše nemocné, která jásala blažeností. Nevím, zda-li se snad ve své slabomyslnosti domnívala, že má děcko. Od té chvíle měl celý dům svatý pokoj. Paní stříhala a šila na pannu, vymýšlela rozkošné čepečky, a předplatila se na „Nové mody“ pro děti. Z těch pak neúnavně zkoušela stříhy, a já se mohla zcela klidně starati o velikou a velice zanedbanou domácnost. — Panenka nás všechny vysvobodila.

Zde také musím uvést zvláštní, komickou příhodu. Nemocná také občas zatoužila po své

kuchyni a chtěla vařit. Byl to nesmysl, ale vyhověla jsem jí. Abych jí nerozčilovala, zavedla jsem ji do kuchyně. Následek byl veliký kašel, chrlení krve a zemdlenost až k omdlení, ale provedla svou vůli, a potom několik dnů byl zase pokoj.

Jednou nemocná uslyšela, jak jsem nařizovala kuchařce, aby připravila k obědu koblihy. Pán je k smrti rád! Nemocná se ihned nabídl, že na koblihy zadělá. Když jsem ji rozhodně nechtěla vpustit do kuchyně, prosila mne, abych všechno přinesla, že na koblihy zadělá v posteli. Musela jsem povoliti — a tak jsem jí za velkého zděšení kuchařky a energického jejího protestu, přinesla velikou mísu, mléko, mouku, máslo a vejce. Nemocná majíc mísu mezi koleny, míchala a kašlala, kašlala a míchala, pak také na měchačce ochutnala těsto a pak do něho nakašlala až únavou zpocena klesla do podušek.

Odesla jsem „zadělání“ do kuchyně, kde Fanny běhala, lomíc ruce, z kouta do kouta.

„Ale sestro,“ zvolala na mne, „kdo to teď má jísti? Pán se tolik štítí a já to také nechci!“

„Vylejte těsto do pomejí, děla jsem klidně, kupte u cukráře asi 20 koblih a bude nám všem pomoženo.“

Stalo se tak. V poledne stála na kredenci mísa s 25 vábnými koblihami od cukráře.

V pohovce, vším pohodlím zařízené, seděla nemocná s námi u stolu. Vše dříve ochutnala, ale čeho se dotekla, to pán již nevzal do úst, bál se bezměrně nákazy. Já se bát nesměla! Mne nemocná nutila ochutnati vína z něhož pila a jísti pokrmů, kterých ochutnala, ale já se nebála, nýbrž srdnatě snědla vše, co mi nabídla, abych vzbudila zdání, že nemá souchotin.

Když koblihy byly na stůl přineseny, zazářil pánův obličej blaženě. Kousal do kyprých koblih s takovou chutí, že jeho paní s něho ani očí nespustila, a konečně řekla:

„To mám radost, že ti tak chutná. Na ty koblihy jsem zadělávala já!“

Kdyby byl hrom uhodil přímo do koblih, nebyl by vyvolal většího zděšení, než tato s líbezným úsměvem pronesená slova

Domácí pán, hodlaje s chutí nakousnout páte koblihy, téměř zkameněl. Potom vyskočil a běžel ku kredenci, kde vypil z láhve spoustu koňaku. Na to mi dal znamení a vyrazil ven.

Šla jsem za ním do předsíně, kde mne zuřivě chytil za ramena, šeptaje zlostně:

„Proč jste mi nedala znamení, sestro? Proč

jste mne nechala polykat těch hrozných koblih nadívaných bacily!“

Když se ale dozvěděl, že těsto na koblihy, jež nemocná zadělala, bylo vylito, zaradoval se a prosil mne za odpuštění. Vrátivše se do jídelny, vysvětlit pán svůj náhlý odchod kousnutím do jazyka, a pak snědl všecky zbývající koblihy, umění panino, nad čímž byla tolik šťastna. —

U té ubohé paní byla jsem až do jejího skonu. Tři dny před její smrtí udala se v domě tom nepochopitelná příhoda.

Jednoho rána musela jsem paní obléci do jejího nejmilejšího županu z bledě modrého hedvábí, se skvostným krajkovým límcem; vypadala v něm ubohá hrozně, o čemž ovšem nevěděla, chtělť se chudák líbit svému muži, jenž před ní, pln odporu, prchal.

Již při oblékání mi omdlela. Litovala jsem již, že jsem jejímu rozmaru vyhověla. Konečně oblečenu posadila jsem ke kamnům, ve kterých bylo v červenci plně zatopeno, neboť nemocná stále chvěla se zimou.

V kuchyni dala jsem služce rozkazy, co má koupiti; na to jsem slyšela, jak zavírá dveře a po schodech se vzdaluje. Asi za 10 minut, když služka tak as v polovině ulice mohla býti, děla mi nemocná: „Šla již Františka nakoupit?“

„Ano“ řekla jsem. „To je škoda, chtěla jsem jí něco říci“ pravila a pak zavřela zase oči.

Podotýkám, že se po celou dobu, co byla Františka z domu, nemocná ani nehнула z le-nošky u kamen, an byla tak slabá, že by byla rozhodně pokoj nepřešla, sama již dokonce ne. Seděla jsem naproti ní na divaně a hačkovala panence čepeček. Pojednou zarachotil hřmotně klíč v zámku. Jdu se rychle podívat, co se to děje? Františka tu stála udýchaná šíleným během do schodů a tázala se: „Co mi chce milostpaní?“ S podivem pravím: „Paní že vám něco chce?“ „Ale, vždyť mne třikrát z okna volala, a když jsem se ohlédla, kdo mne to volá, spatřila jsem paní v okně salónu, volajíc za mnou: Fany, Fany, Fany!“

Stála jsem jako socha. Fany se snad zbláznila? I otázala jsem se jí: „Jak byla paní tedy oblečena?“ Fany, jež paní dva dny již neviděla, řekla: „Ten nový světle modrý župan s krajkovým límcem a černou sametku ve vlasech.“

Nebylo omylu. Fany tedy skutečně svou paní viděla v okně v tu chvíli, co já jí hlídala v le-nošce u kamen. Fany nevěřila na nic. Smála se strašidlům. Byla to dívka úplně normální.

Třetí den z rána zemřela bohatá, ubohá ta trpitelka.

Strašidelné žíněny.

Dostala jsem se do bohatého domu, k ošetřování paralysovanou stíženou dámy. Když jsem u ní nastoupila, byla ještě schopna podati mi ruku a vliďnými slovy mne přivítati. Za čtrnácte dnů jsem jí však již musela nosit v náručí s místa na místo a krmiti ji jako malé děcko. A také jako malé děcko musela býti podkládána plenami, neboť ztratila všecken cit pro potřeby a výkony tělesné. Byla to již jen karikatura obrazu božího. Vzdor tomu však byla dosud velmi slíčná, neobyčejně líbezná. Měla krásné tmavé oči, skvostné vlasy, svůdnou postavu, malé ruce a nožky. Před nemocí slyňula daleko široko svou bystrostí obchodní i svým důvtipem. Bylať vyhlášena jako vzorná hospodyně a vzor obětavé ženy.

A tato, všemi vzácnými dary zasypaná bytost stížená byla hroznou nemocí, paralysovanou. —

Z tisíce žen stihne jednu tuto strašná metla. Z tisíce mužů však sto.

Druhý sňatek této paní byl velice romantický. První její muž, s kterým počala hospodařit, zemřel po patnáctiletém manželství paralysovanou. Byl to zvláštní, zcela neobyčejný případ, kde manželé zemřeli touže nemocí, jež sama o sobě je velice řídkým úkazem.

Paralyza neb ochrnutí není nakažlivou. Nad tímto případem lámalo si mnoho lékařů hlavu.

Když se přihlásil nový mládenec do obchodu, byl její první muž ještě zdrav a silen. Majitel velkozávodu ho poslal nahoru, ku své ženě, která vládla domácností i obchodem, aby se jí představil, neboť od ní vše záviselo.

Bledý, hubený, povytáhlý, chudě oděný mladíček, třímaje nesměle a rozpačitě ošumělý klobouk v ruce, vešel do kuchyně. Milostpaní právě myla nádobí, nedopřála si chudák ani služebné.

Mládenec myslé, že je to kuchařka, ta drobná, slíčná ženská v modré zástěře, přišoural se směleji blíže a zašeptal již důvěrněji: „Prosím vás, co je ta paní zač? Mám z ní strach. Říkali mi, že je z těch nabroušených...“

Panička nechala dřezu, utřela si baculaté ručky o zástěru a změřivši pak mládence shora dolů, řekla:

„Jste-li ten nový, pak z toho asi nebude nic. Jste slabý!“

„Co je vám potom?“ Vyjel si mládenec uražen. „Vám do toho nic není, jaký jsem!“

Jeho rozhorlení, jeho mužné vystoupení jí asi zaimponovalo, neboť se naň trochu usmála a řekla vlídně:

„Můj manžel se se vším na mne spoléhá. Myslím, že jste slabý. Ale chcete-li zkusiti, asi na měsíc, přijímám vás. Ale musíte být pilný!“

Mládenec byl zkoprnělý! To byla tedy paní šéfová — ta hezoučká, drobounká figurka, jak z dragantu. To byla vládkyně velkoobchodu, kterému daleko do kraje nebylo rovno...

Zbledl leknutím! Nemohl promluvit. Milostpaní bavilo, jak ho překvapila a když se poroučel, podala mu blahosklonně malou, měkkou ručku, která tak pevně třímala osudy všech jí podřízených, pana manžela nevyjímaje...

Když sestupoval po schodech dolů, s blaženým pocitem v duši a s jakousi šílenou, neurčitou předtuchou v hlavě, sklonila se paní přes zábradlí schodiště a dívala se za ním — — —

Aby jí byl tak nyní někdo řekl, že se dívá za svým budoucím manželem, pánem všeho majetku, který jeho dětinnou duši plnil posvátným obdivem — — —

Nový mládenec v obchodě prospíval. Když začal šéf churavěti, stal se duší celého obchodu. Dovedl svého významu uhájit i vůči paní šéfově, což znamenalo více, než všechny doktoráty světa.

Tiše kráčel osud svojí cestou. — Mládenec, nyní svrchovaný pán v obchodě, musel také na-

ukovat. Vzali ho. Byl zdravý, slíčný, jako jedle urostlý mladík. Musel tři roky sloužit.

To byla pro velkoobchod hrozná katastrofa. Šéf byl již tak nemocen, že nemohl obchodu zastávat. Zapořili mu ošetřovatelku. A takový veliký, rozsáhlý obchod. — Paní si div nezoufala.

Když se blížil konec třetího roku na vojně, kde obchodvedoucí byl povýšen na desátníka, zemřel chéf, ten ubohý trpitel, chudý boháč, který si nedopřál půllitr piva, jenž žil jako nádeník. Jen peníze a zase peníze, byl jeho cíl.

Nyní se vrátil obchodvedoucí, aby zase vstoupil do obchodu, a stal se ubohé vdově oporou a záchranou.

Na vojně se ale zasnoubil. Hezké, mladé děvče to bylo — — —

Když po prvně vše sdělil vdově, omdlela.

Nyní teprve se tomu dobrému hochu, který vzdor vojančině zůstal tak naivním, nezkušeným a vůči dámám neobratným jako dítě, rozjasnilo v hlavě.

Odpověď na omdlení byla výpověď! Chtěl odejít okamžitě.

Když se přišel rozloučit, stála vdova u otevřeného okna, jež vedlo na hlavní ulici města, a děla mu:

„Nabízím Vám svou ruku, a všechn svůj majetek. Řekněte ano, a vrhnu se vám do náruče! Řeknete-li ne, vrhnu se s okna na dlažbu.

Viděl, určitě, že by byla tak učinila. Byla krásná v zanícení, s aureolou mučednické lásky kolem hlavy.

Překonán, řekl: „ano.“ Ostatně chtěla bych vědět muže, který by měl dosti odvahy říci: „ne.“

Byl šlechtným i dobromyslným. Jinak k získání nebyl než hrou o život a na smrt.

Po zasnoubení dala nevěsta přepsat obchod, dům i celé jmění na jeho jméno. Nyní byla žebračkou, chudou nevěstou, kterou si zamilovaný muž běře z lásky

Ve skutečnosti bylo tomu obráceně. Nyní se na ženicha, jenž si ženu o deset let starší sebe bral z nejčistšího soucitu, shrnulo tolik jedovaté záště, pomluv a nařknutí, že se prodal, což ztrpčovalo mu pak celý život.

Za krátký rok tohoto opravdu šťastného manželství vybuchla u bezdětné ženy šílená touha po dítěti. Touha svou intensivitou svrchované chorobná — — —

Jednoho dne si přivedla cizí dítě, holčičku asi tříletou z parku domů. Je moje, říkala, a

zářila štěstím. Leč brzy na to dostavila se vyjevená chuva a zděšená matka. Ubohá chorá žena semkla dítě do náruče a nechtěla je vydati. Je, je moje, křičela, a na konec se i s děckem chtěla vrhnout s okna. Tomu bylo ovšem zabráněno. Byla přemožena a spoutána. Když dítě odnesli, začala zuřit a ještě téže noci ji v automobilu odvezli do Prahy do sanatoře pro nervochoré. Byla jsem tam tenkrát na třídě, když ji přivezli. Děkovala jsem Bohu, že nemám službu, jak hrozně křičela a sebou zmitala. Neustále volala:

„Pomoc, pomoc, vzali mi mé dítě!

Musela dostat pro uspání a svěrací kazajku. To byl konec manželské idylly — —

Uklidnila se brzo. Chodila po zahradě, usmívala se a mluvila nesmysly, ale byla tichá jako beránek. Každou neděli přijížděl muž ji navštívit, a tu se ho vždy ptala co dělají děti doma. Od lékaře byl poučen, aby na takové otázky neodpovídal a aby je ihned zamluvil.

Snad by byli ubohé mnoho utrpení ušetřili, kdyby jí byli přivedli jakés adoptované děcko ze sirotčince. Ale na tak prajednoduchou věc, na takové Kolumbovo vejce, nikdo nepřijde.

Nemoc pokračovala. Nemocná byla stále tiší a apatičtější. Mohl si ji nyní vzít domů.

Poslední noci byla jsem přeložena do jiného traktu. Ráno ji nešťastný manžel odvezl domů, a pak jsem celý rok o ní neslyšela, až jednou vyskytl se v novinách inserát, že se hledá k nemocné ošetřovatelka. V tom čase jsem právě vystoupila ze sanatoře, protože jsem byla již nesmírně vysílena hroznou službou na koridoru u rozčilených, s kterými jsem se musela ve dne v noci prát a táhati po podlaze. Byla jsem samá modřina; přes celou ruku měla jsem drápnuto, jako od dravce.

Hledala jsem tudíž klidnějšího zaměstnání. Poslala jsem tedy na onen insert nabídku. Jaké však bylo moje překvapení, když jsem v nemocné dámě seznala známou ze sanatoře pražské.

Insert zněl: Majitel obchodu hledá pro svou těžce nemocnou paní, silnou, zdravou, cvičenou, svědomitou starší zkušenou osobu v tom oboru.

Podotýkám, že z 91 nabídky byla moje přijmúta. Pán domu mi dal jednou přečísti nabídky, jež došly. Uvedu zde některé.

Jedna z nabídek zněla: Jsem velká, štíhlá blodýna s tmavěmodrýma očima. Maluji rozkošné krajinky a hraji bezvadně na klavír. Cvičila jsem

se u Pivody zpívat. Umím se representovat, jsem živé letory a zábavná.

Druhá zas psala: No vědi, šla bych k tomu. Umím v tom chodit. Můj nebožtík měl sedumdesát-
sedm nemocí do roka a bohužel žádnou smrtelnou. Kdyby byl nespád s lešení, stonal by podnes. Vařit dovedu. Byl previt mlsnej jako kočka. Co se týče toho ostatního, není již nebezpečí. Jsem již z toho venku! Děti jsou zbytečná svizel, tak ráčejí být bez starosti. Nejsem už žádnéj blázen, k muzikám nechodím, seděla bych jen u milostpaninky a t. d. a t. d.

Třetí docela psala: Vždycky jsem si tolik přála někoho ošetřovat, ale v naší rodině bohužel nikdo nestonal. Seděla jsem jednou celou noc u dcery naší domovnice, která měla strašné bolesti po teplých buchtách, jak říkala mamince a tak jsem jí dávala celou noc teplé obklady na život a k ránu měla najednou chlapečka. Byla jsem z toho celá pitomá.

Pak ovšem se moje nabídka zamlouvala, jednajíc jen o povinnostech a klinické výchově.

Ubohóu tu paní ošetřovala jsem tři roky. Poslední rok ochrnula nejen na údy, nýbrž i na zrak a řeč. Byla to dýchající mrtvoļa. Odumírala tělem kousek po kousku, a nebýti nejkrajnější

čistoty, již jsem udržovala, nebylo by bývalo možno v pokoji s ní bydleti a obědvati do poslední chvíle. V hrozném tom neštěstí měla veliké štěstí, neboť byla do posledního dechu vroucně milována a ošetřována.

Příbuzní mladému* polovdovci stále našepťávali, aby ji dal do ústavu, neboť pomoci jí není a doma s ní velký kříž.

On však vždy odpověděl: „Nikdy toho ne-
učiním. Zde je jediná možnost svou vděčnost projevit. A kdyby dvacet let takto stonala a i kdybych o všecko jmění přišel její nemocí, tak půjdu třeba žebrot na ni, ale z domu do cizích necitelných rukou ji nedám. Ona svým vlastním přičiněním si zbudovala tento dům, tak ať v něm také zemře.“

Konečně nadešla doba, kdy se očekával skon každým dnem. Několik dnů před smrtí mé ubohé mučednice seděla jsem úplně sama v celém domě u nemocné. Pán jel za obchodem, služebná šla tančit a kupečtí mládenci šli do hostince. Dům sestával ze dvou částí. První část vpředu jsme obývali pouze my, druhou část přes dvůr obývali nájemníci, kteří již spali. Bylo ticho jako v hrobě.

Četla jsem u stolu naproti nemocné. Na

lampě bylo zelené stínítko, zbytečná to opatrnost, an nemocná byla už dávno slepá. Mohlo být asi jedenáct hodin, když pojednou v koutě za kamny cosi počne harašit, jako když se rozvinuje tuhý papír na balení. Po chvílce z kouta kamen se to táhlo zvolna po celé stěně kol dokola pokoje a u hlavy postele za nemocnou to zůstalo okamžik stát, a pak to šlo dál, až to zmizelo a umlкло zase v koutě za kamny.

Nemohla jsem se hrůzou ani hnout. Co to bylo? Lomoz ten dal se přibližně přirovnati asi tomu, jako kdyby někdo vlekl po stěně veliký arch tuhého papíru kol pokoje.

Zvuk ten nebylo možno cestou přirozenou vysvětliti. Přední strana pokoje směřovala na ulici. Bylo to vysoké poschodí. Levá stěna tvořila hranici do vedlejšího pokoje, jehož dveře byly do naší ložnice otevřeny, a jelikož tam hořela visací lampa, byla bych viděla, kdyby tam byl někdo chodil s archem papíru kolem zdi. Pravá zeď vedla do postraní ulice a byla bez oken. Zadní strana konečně vedla do kuchyně přes malou síňku. Síňka i kuchyně byly uzavřeny, protože jsem byla sama doma. Byla bych se bála při otevřených dveřích. Z personálu nebylo nikoho doma. Neměli klíčů, musela jsem jim vždy otevírati.

Tudíž se příšerný, šustící a zrovna křičící zvuk nedá jiným vysvětliti, než cestou nadpřirozenou. Přestala jsem čísti. Dlouho modlila jsem se vroucně za nemocnou. Usnula jsem, když již svítalo.

Ve dne jsem se úkazu již tak neděsila, ba byla jsem skoro nakloněna namlouvati sobě, že se mi to snad jen zdálo.

Nadešla druhá noc. Byla jsem, jako obyčejně, zase sama s umírající. Četla jsem. Blížila se jedenáctá. Majíc zajímavou knihu, na včerejší příhodu jsem již zapomněla.

Najednou se začnou žíněnky pod nemocnou tak prudce nadhazovat, že byl oprávněný strach, že nemocná spadne s lůžka. V domněni, že je to náš kocour, který velmi rád zalézal do stočených per pod spodní velkou žíněnkou a pobíhaje tam, také lehounce rozvlnil vrchní žíněnky. Ve své zlosti na kocoura jsem si ani nevšimla, že tyto nárazy jsou příliš prudké a silné, než aby je mohlo zavinit tak malé zvíře pouhým hraním. Vyskočila jsem a běžím ke kamnům pro háček, s kterým jsem vždy kocoura zpod žíněnky vyhnala. Jaké však bylo mé leknutí, když spatřím u kamen kocoura klidně spáti, schouleného do klubka a — žíněnky se pohybovaly nahorů a dolů v rhytmickém tempu — — —

„Ježíš, Maria!“ — zašeptala jsem „smiluj se Bože nad námi!“

A konec byl, jako když utne! Vedle v salóně tlouklo půl dvanácté. Zase jsem klekla a modlila se a neusnula dříve až při svítání.

Přirozeně jsem se bála třetí noc zůstat sama. Svěřila jsem se se svými příběhy služebné a žádala ji, aby bděla se mnou, že ji skvěle odměním. Služka však byla tak zastrážena, že šla ke své matce spát. Pán dosud nepřijel; čekali jsme ho každou chvíli. Nezbylo mi než zůstat opět sama, ač jsem se tenkrát velmi bála, což dnes nechápu, neboť jen duším vyvoleným, požehnaným se duchovně projevují. Jak záhrobní bytosti musí bolet, když před nimi utíkáme, místo abychom nadšeně blahorečili Bohu za to, že nás uznal za hodna odhaliti nám tajemství z říše posmrtné.

Třetí noci, ku podivu, nepříhodilo se nic. Napínala jsem sluch i zrak, chvěla jsem se v bázlivém očekávání, ale nic více se nepříhodilo. Ráno ve tři hodiny přišel pán z dráhy a v osm hodin ráno skonala konečně ta, která již dávno byla mrtvou pro sebe, pro svou rodinu a pro celý svět.

Různé vzpomínky.

Strašlivé setkání.

Při sepisování všech těchto příhod vzpoměla jsem si na prazvláštní případ z mého dětství. Tenkrát mi snad ani nebylo plných 6 let, když se příběh ten stal. Ale utkvělo mi vše, každé slovo, v paměti. Pěstoun můj byl velice dobrým, tichým člověkem. Mnoho nemluvil, ale co řekl, bylo moudré a laskavé. Byl také jediný, který si mne, jak bylo možno, všimal. Měl mne rád, jako pravý otec; učil mne modlit, co dříve nikoho nenapadlo a bránil mne proti své ženě, když se s nějakou holí po mně rozehнала.

Jednou se pěstoun připravoval koupiti něčeho v městě. Seděla jsem na podlaze a přihlížela, jak se oblékal. Než odešel, pohladil mne po vlasech. Pěstounka stála na dvorku. Slyšela jsem, jak mu nařizovala, by se brzo vrátil. Zžertoval s ní. Nic zvláštního nebylo na něm pozorovati. Bylo krátce před polednem, za teplého

jarního dne, což vím podle toho, že již se mne svlékli šaty i střevice, běžajíc polonahá.

Šla jsem si na dvorek hrát do pisku, když tu uzmím pěstouna, an se spěšně, rozčileně vrací, bled a nějak vyjeven, jakž jsem ho nikdy neviděla.

„Máry, pojď sem!“ zavolal na pěstouku, stojící u pumpy.

Rozumí se, že hned běžela jsem za nimi do světnice.

Pěstoun padl na židli a ruce mu sklesly dolů. Byl bled. Na čele mu vyvstal studený pot.

„Co pak se ti stalo? Není ti dobře? Chceš kmínku?“ Tak se ptala polekaná žena.

Vrtěl jen hlavou, těžce oddychoval a tiše mluvil, jako ze sna: „Šel jsem „Soukenickou“ nahoru, a tu blízko rohu vidím před sebou jít ženskou postavu. Byla vysoká, hubená a měla přes sebe velký, šedivý šátek, jehož cíp táhla po zemi. Myslím si, co to za divnou ženskou. Takové teplo a ona jde navlečena jako v lednu. Bylo mi divné, že se jí nikdo nevšímá a že se nikdo na ni neohlédl. I nedalo mi to, chtěje rozhodně vidět jí do obličeje. Rychle jsem ji předešel a pohlédl na ni. — Ó, Máry, to bylo hrozné! — Byla to smrt! — Ano, celý, nahý kostlivec

zpředu! — — Zvedl pravou ruku a třikrát na mne zakýval, ano, třikrát! To znamená, že buď za tři dny, týdny neb měsíce zemru!“ a opět si utřel spocený obličej rukou.

Pěstounka má vylouvala mu vše, že to má z horka a kdo ví co viděl? On však smutně vrtěl hlavou a stále říkal: „Třikrát na mne kývla — třikrát!“

Třetího dne byl můj dobrý pěstoun skutečně mrtev. V noci před smrtí slyšela jsem mne volati. Vylezla jsem z koše na prádlo, ve kterém jsem spala a vlezla k němu do postele. Obejmuji ho kolem krku, usnula jsem na jeho hrudi. Ráno byl mrtev. Ten chlad mne probudil — — —

Pěstounka spala chrápajíc u zdi téhož lože a nezbudila se až jsem začla, nevěduc ani proč, hlasitě plakati. Zprvu se natáhla přes pěstouna a pleskla mne přes ústa, zemřelého si nevšimnouc; pak ale nastal poplach a pláč. Můj drahý a dobrý pěstoun byl mrtev — — —

Od té doby mne nikdo více nepohladil a nebránil, když se pro každou maličkost rány na mne jen sypaly. Ze zvyku voláva jsem ho na pomoc, ač dávno byl v hrobě.

Později jsem se dozvěděla, že zemřel srdeční mrtvicí, ač jinak byl zdrav.

Výstraha na Vltavě.

Náruživě ráda jsem veslovala. Aby se o mém umu přesvědčili, vsedli dva lékaři do mé loďky a pluli jsme vesele kolem Vyšehradu proti vodě. Šeřilo se již sice, ale po hladině řeky hemžilo se mnoho lodiček a proto moji hosté nehodlali se vrátit. Byl teplý letní večer. Jeden z lékařů navrhl, abychom vyčkali vyplutí měsíce, což by bylo velice romantické. Byla jsem rovněž pro měsíček zaujata, a lichocení lékařů, že bych se mohla veslováním živiti, majíc neobyčejnou sílu a zručnost, mne rozjařilo. Když míjeli jsme Zlíchov, spatřili jsme pojednou dlouhé, úzké prkno plouti proti nám, a na něm stála vysoká, bílá postava, v řasnaté neforemné roucho zahalena. Prkno plulo těsně kolem nás s úžasnou rychlostí bez jakéhokoli pohonu, jako by bylo parou hnáno — — —

Všichni najednou, plni úžasu, jsme zvolali: Co to bylo? — To bylo zjevení, to byla výstraha, nepojedem dále! Oba mladí lékaři, lidé to všemu se vysmívající, náhle ztichli a byli srozuměni s návrhem.

Zjevení viděli jsme všichni tři, tudíž nějaká fantasmie byla vyloučena. Úzké to prkno bylo nové, neohoblované, jak jsme, vzdor přitímí, dobře ro-

zeznali, a plulo po tiché hladině vodní jako šíp. Co jej pohánělo? Postava ona měla ruce na prsou skřížené, jak bývá u mrtvol v rakvi, nemohla tudíž působiti na pohyb prkna . . .

Byli jsme rádi, když jsme přistáli v Podskalí a vystoupili na břeh. Mladší lékař, můj instrumentarius na operační síni pronesl zadumaně: „Vždycky jsem se takovým věcem vysmíval, ale nyní, nyní jsem zřel něco, čeho můj chladný rozum nevysvětlí. Co jen to bylo?“

„Byla to výstraha. Zajisté bylo by se nám na té vyjížďce přihodilo nějaké neštěstí. Z nás tři měli jsme někdo dobrého přítele v říši záhrobní, jenž nás přichvátal varovat, neboť duchové jsou našimi dobrými přátely. Je nesmyslné se jich báti“ pravila jsem k zamýšleným lékařům, a rozešli jsme se každý v jinou stranu.

Sen o Kristu.

Bydlela jsem u starých manželů na Malé Straně. On byl úředníkem v místodržitelství. Byl to párek dobrých, starých lidiček. První noci měla jsem v tom bytě následující sen:

Šeřilo se. Byla jsem sama doma. Tu někdo

zaklepal. Díím: „Volno!“ Dveře se otevřely a — vstoupila smrt — kostlivec, jenž kračel neslyšitelnými kroky ke mně. Zděšeně couvám a prchám za stůl, kde na stěně, na které ve skutečnosti nic neviselo, se v tom hrozném snu nalézal obraz Krista v životní velikosti. K obrazu tomu, jsem se chvějíc, přitiskla a — smrt zůstala stát před stolem. Zvedla ruku proti mně, řkouc:

„Ještě ne, ale brzo!“ Pak zakývala hlavou proti obrazu Krista a odměřeně se vzdalovala. Probudivši se, svítalo právě. Byla jsem zpocena úzkostí ve snu zažitou a srdce mi bušilo v nádrech jako zvon.

Byla jsem přesvědčena, že se to týče mne samé. Učinila jsem pořádek ve svých záležitostech, spalovala dopisy a vracela vypůjčené knihy, a také závěť jsem udělala, neboť tenkrát ještě jsem měla mnoho zbytečných věcí, které mě těšily — —

A smrt skutečně přišla, za čtrnácte dnů po mém snu. Zemřel náhle, na ulici, náš starý pán, u nichž jsem bydlela.

Když jsem po pohřbu vypravovala svůj sen paní, zvolala tato překvapeně: „To je zvláštní! Zde, na té stěně, skutečně visel veliký obraz Krista Pána, který jsme dali do kostela. To ale bylo

dávno před vámi. O tom jste ničeho nemohla věděti. Podle popisu se shoduje provedení, rozměr i rám kol obrazu. To je přece prazvláštní, záhadný sen . . .“

Sen tento dal mi asi podnět k mé mystické novele: „Zamítnutá smrt!“

Sen o bílém koni.

Nastoupila jsem nové místo v obchodě na Václavském náměstí v Praze.

Se šéfem, jenž kypěl zdravím, promluvila jsem sotva deset slov při nastoupení místa. Téže noci měla jsem následující sen: Viděla jsem od musea dolů po Václavském náměstí tryskem uháněti velkého, jako sníh bílého koně a na něm seděl můj šéf jsa v černý šat oděn. Přes pravou ruku měl navlečeny tři náhrobní věnce. Prvý byl zvadlý, druhý poněkud a třetí úplně čerstvý. Ve snu jsem se udiveně ptala kam to tak spěchá?

Přesně za tři roky zemřel náhle na zápal slepého střeva. Za dva dny byl mrtev. Proč se mi to zdálo? Proč zrovna já jsem se ve snu viděla smutnou budoucnost muže, kterého jsem

ani neznala, jenž mi byl úplně cizím a na kterého jsem přirozeně ani nemyslela.

Kdo vše vysvětlí?

Prorocký sen.

Kdybych si byla všimla snu o své matce, mohla jsem tři měsíce napřed s úplnou jistotou vědět, že mi v té době zemře a že mi zemře náhle.

Ale jací my lidé již jsme, duše naše je to poslední, čemu přikládáme významu. Jen věci malicherné, pomíjející nás zajímají a ovládají.

Nikdy, ani zdaleka, nechtěla jsem pomyslet na to, že by mně moje zbožňovaná mamička mohla zemřít. Ve snu však byla jsem upozorněna na smrt matčinu. Zdálo se mi, že jdu s matičkou ulicí k mostu. Šly jsme v cizím městě. Slunce mile hřálo a veselo bylo kolem nás. Přišedše k mostu, a jakmile matička naň vkročila, zmizel most v neproniknutelné tmě, pohltiv mou matičku, kdežto já stála u mostu na denním světle. Rozevřevši náruč za ní, rozkřikla jsem se: „Mamičko!“ Tu matička z tmy ke mně obrátila smutný, smrtelně bledý obličej a pak černý mrak opět ji pohltil.

Za tři měsíce, v plném létě v cizím městě, kde jsem byla ošetřovatelkou, zemřela náhle mrtvici.

A tak skutečně, v plném jasu léta, kdy slunce se smálo s oblohy, růže houpaly se na keřích a ptáčky pěli svou zářivou hymnu lásky a života, stála jsem tu zlomena nad čerstvým hrobem své drahé a nezapomenutelné matky.

Jasnovidství ve snu.

Po smrti mé matky byla moje duše náhle ozářena vzpomínkou na bolestný a intenzivní sen, jenž měla jsem pět let před matčinou smrtí, z něhož mne tenkrát můj vlastní, zoufalý pláč probudil.

Zdálo se mně, že jsem přijela do cizího města hledat svoji matku. Vstoupila jsem do jistého domu o jednom poschodí, kde byl nad vchodem namalován na stěnu obraz sv. Floriána rukou neumělou.

Šla jsem po schodech do I. patra, kde mi jakási velká, silná paní otevřela dveře malého pokojíku, před jehož oknem stál odkvetlý kaštan a v koutě u okna, na pravé straně, stála čistá

ustlaná postel. Pokoj byl pouze vybělen a čistě uklizen.

Na moji otázku, kde je má matka, řekla mi ta paní, že včera v nemocnici zemřela. Nad zprávou tou jsem se dala do tak zoufalého pláče, až jsem se probudila — —

Asi za pět let, po tomto hrozném snu, šla jsem z nemocnice od úmrtního lůžka své matky, do jejího bytu, abych srovnala pozůstalost. Soušedka matčina, velká, silná paní, měla klíč od pokojíku. Otevřela mi jej. Jakmile jsem překročila práh, tu jsem si, jako bleskem ozářena, uvědomila, že jsem jak dům, tak i pokoj, byt i paní a celou bolestnou záležitost onu viděla již ve snu a to s podivuhodnou přesností, až do nejmenších podrobností. Týž, čtyřhranný, čistě vybělený pokoj s jedním oknem k jihu, před ním kaštan plný plodů a v koutě u okna, na pravé straně, čistě ustlaná postel; i ta lenoška u okna; jen květiny v okně nebyly. Tu praví má průvodkyně: „Květiny s okna jsem vzala k nám. Zahynuly by tu. Chcete si je vzít?“

To mi dodalo. Vrhla jsem se v zoufalém pláči do lenošky, která ještě včera hostila drahé tělo mé matičky a tolik jsem nařikala, že soušedka z pokoje odešla.

Připojuji ještě, že dům, pokoj i jeho poloha

byly tytéž, jako v onom snu. I velká, silná paní byla táž, jež mi tenkrát ve snu pokoj otvírala.

Zděděné jsem po matce rozdala. Nemohla jsem se pro lítost na nic podívat. Přes rok jsem nemohla patřit na její podobiznu. Ani dnes ještě, šest let po její smrti, nemohu se podívat na její obraz bez velikého a bolestného pohnutí. Jsou lidé, kteří za půl roku po smrti svých milých ani myšlenkou o tyto nezavadí ani se nepomdlí za jejich duše. Jací to jsou lidé? V hrozném, rok od roku stoupajícím zármutku jsem jim skoro záviděla, že tak lehce zapominají. Dnes jich upřímně lituji, jak jsou ubozí a lásky prázdní.

Zjevení za bílého dne.

Najala jsem své matce milý pokoj u jisté paní v Holešovicích. V neděli jsem přišla maminku navštívit. V domě byl hostinec. Každou neděli se tu hrálo a tančilo. Naslouchaly jsme hudbě při otevřeném okně. Tu mi matka pošeptala:

„Poslyš, dítě, dnes večer se tu stane nějaké velké neštěstí.“

„Jak to? Dle čeho tak soudíš?“ Matka mi

vypravovala toto: „Byla jsem sama doma. Seděla jsem chvíli zde v pokojičku, pak jsem si šla do kuchyně pro lžici, a tu, ačkoliv dveře na chodbu byly na klíč uzavřeny, by mně někdo nemohl něčeho odciziti, já už špatně slyším, tu vidím seděti na kufru slečny Růženky (to byla dcera naší bytné, dívka 18ti-letá) starou venkovanku, která tu tiše plakala. Oděna byla jednoduchým venkovským krojem po staroselsku. Překvapeně se jí ptám, proč pláče, a co si přeje, že paní není doma. Mezi tím jdu ke dveřím, neboť mi bylo divno, že bych zapomněla zavřít. Leč dveře byly zavřeny! Jak se ale uleknuta obrátím, vidím, že venkovanky tu není. Kufr byl prázdný — — —

Když přišla večer paní bytná domů, sdělila jsem jí příhodu. Dle popisu osoby a kroje tato poznala, že to byla Růženina nebožka babička, která ji od narození vychovávala. Teprve po smrti babiččině přišla Růžena k matce.

„Ale, co to jen může znamenati?“ tázala se matka Růženy udiveně.

Růžena stála před matkou zdráva a svěží, vtělená bujarost života a — do rána byla nebožkou! — Nepohodla se při taneční zábavě se svým milencem a skočila ve dvě hodiny z rána

se čtvrtého patra do dvora, kdež se takřka rozbila v beztvárnou hmotu.

Moje dobrá maměnka i ubohá matka oné nešťastnice leknutím onemocněly. Zvláště matka Růženy onemocněla na smrt.

Nebožka babička již předem věděla, co se stane. Přišla nám její smrt oznámiti...

Rozloučení.

Umírala mi pacientka, zachvácená jsouc křečemi. Ve dne v noci jsem bděla u lůžka mučednice, prosíc Boha, by se smiloval a ukončil její muka. V tom pro mne přišli, že matka moje, jsouc raněna mrtvicí, umírá — —

Dnes nemohu pochopit, že jsem vše přežila a že dravou bolestí mi srdce nepuklo.

Vyděšena jsouc, vběhla jsem do světničky. Matka nacházela se v posledním boji! Zoufalý pláč a nářek můj ji na okamžik vzpružil. Plakala se mnou — —

Matka ležela na pohovce, já klečela před ní usedavě plačíc. Tu se ozve u okna, kde nic

nestálo a nikdo nebyl, hlučný, nevysvětlitelný hřmot, jako když se na podlahu prudce vysypou ořechy. To se opakovalo dvakrát. Sousedka, stojící u dveří, hřmot rovněž slyšela, neboť se pokřižovala a pak mi tiše řekla:

„To je znamení! Buďte klidna, smrt nepřemůžete, je konec!“

A byl konec. Moje dobrá, zbožňovaná trpitelka, mučednice života a jeho tvrdých bojů, skonal druhého dne v nemocnici, kam jsem ji musela dopravit, nemohouc se jí věnovati. Zemřela ve 4 hodiny ráno. Úderem 4. hodiny procitla jsem z mráкотné dřímoty u lůžka nemocné, a cosi jako by mě řeklo: „Podívej se rychle s okna!“ Puzena tímto vnuknutím, nemělať jsem toho nikdy ve zvyku, vyhrnula jsem záslonu a vyhlédnu ven, na ulici. Od rohu ulice drnčí malý, dvoukolový vozík a na něm rakev, jen z neohoblovaných prken sbitá, jakých se používá v nemocnicích pro hromadné hroby.

Spatřivši tu rakev, sevřelo se mi srdce hroznou předtuchou, že moje matka je mrtvá. A skutečně v tu chvíli zemřela. Či byla ta rakev objednána včera, pro někoho jiného, nebo to byl jen přelud oznamující mi skon mé matky?

Byla jsem tak zničena obrazem tím, že jsem nerozeznala skutečnost od domněni. Fakt ale byl, že rakev mi smrt její oznámila.

Neviditelný spolubydlící.

Měly jsme najatý byt na Žižkově v Praze, ve kterém mimo nás zdržoval se nějaký duch. Pokoj byl pěkný, čtverhraný, útulný a levný, ale přese vše stále neobydlen. My jsme se také po měsíci vystěhovaly. Bylo nám v něm nevolno, a také jsme v bytě tom neměly štěstí ni zdaru v každém počínání.

Bála jsem se velice tam, což bylo pošetilé. Dnes bych se v takovém bytě nebála.

Moje drahá matka se neděsila, jsouc otužilá při podobných zjevech. A kdybych vše měla napsat, co moje matka tajemného viděla a zažila, musela bych o tom napsati několik kněh. Ona se také ničeho nebála. Byla by šla za noci třeba na hřbitov. Byla úplně normální, zdravá a rozumná bytost s předobrym srdcem i duší. Myslím, že duchové měli k ní důvěru a proto se jí projevovali.

Jednou v neděli, když jsme zasedly k obědu,

a ponořivši lžici do polévky, ucítila jsem, jak se židlička zlehounka se mnou otočila tak, že jsem bokem seděla k stolu. Pohyb ten byl tak jemný a něžný, že jsem ani hrůzy nepocítila. Obrátila jsem se rychle k matce, ale ona mi s úsměvem řekla:

„To je ještě nic, milé dítě, oproti tomu, co se tu děje, když jsem sama doma. Nechtěla jsem ti to říci, bych tě nepolekala. S námi tu někdo bydlí, lehá, vstává i sedá ke stolu. Často,“ pokračovala „když sedím u stolu a čtu, cítím zcela určitě, že mi kdosi klade ruku na rameno nebo hlavu. Podnožku mi laskavě přišoupne, abych seděla pohodlněji. Slyším stále nevysvětlitelný šustot tu v tom tu v onom koutě. Často také v poličce na nádobí to cinká a haraší, jakoby něčí ruce nádobí rovnaly. Já již se toho ani nevšímám, za to ale náš psík Fido se bojí. Ten krátce štěkne, zježí srst, schlípne uši a již je v nejzašším koutě pod postelí. On tudíž také cítí, že se tu děje něco nadobyčejného. Zvířeti přece nebude někdo připisovati, že je hysterické, pověřivé nebo věřící ve strašidla. Nám by se vysmály, kdybychom někomu řekli, co se u nás děje za bílého dne.“

Jednou po ulehnutí ku spánku rozlehl se pokojem tak příšerný, hluboký vzdech, že jsem vykřikla: „Mamičko, co ti je?“ a matička má

současně zvolala: „Co ti je, proč tak vzdycháš?“ Ihned jsme rozžaly lampu a do rána neusnuly. Že duch ten trpěl, bylo jasno. Tenkrátě mohly jsme ho vysvoboditi. Spiritism za té doby nebyl tak znám a my o něm nevěděly. Byl to duch dobrý, neublížil nám. Jeho projevy byly tak něžné, že bychom si byly konečně na něho zvykly. O Sylvestru však stalo se něco, co nás vypudilo.

Bylo k půlnoci. Čekaly jsme s mamičkou až se bude bít 12 hodin. Otevřela jsem okno do mrazivé noci, abychom lépe slyšely velebný hlas zvonů pražských. Bilo dvanáct hodin. Objaly jsme se vroucně a přály si navzájem šťastný a veselý Nový rok! a pak řekla jsem: „Jak se nám asi v Novém roce povede?“ Na to se rozlehne pokojem rána, jako když někdo kamenem vši silou udeří do plechu před kamny. Úder doprovázen byl ohlušujícím praskotem, jako když by někdo lámal dřevěnou židli — — —

Matka zbledla a zašeptala: „To není dobré znamení, mé dítě; to se nám asi něco zlého přihodí, budeš vidět!“

Psík vyskočil z bedny za kamny a kňuče vlezl pod postel, třesa se po celém těle.

Věštba se vyplnila. Rok ten byl hrozný. Stihaly nás nemoce, soužení a protivenství všeho

druhu. Psíka Fidu musely jsme nechat zabít, byv stížen vzteklinou.

Jak jsme se dozvěděly, v bytě tom otrávil se mladá švadlena v den svadby svého milence.

Pohádka pro dospělé.

Motto: Moje království není z tohoto světa.

Dvojí království.

I.

Vznešená Pravda a ošemetná Lež setkaly se kdysi na úzké pěšině nad propastí. Pravda zůstala klidně státi, očekávajíc, že Lež ustoupí ku skalní stěně, by mohla volně projíti.

Lež však zvolala zpupně: „Což se mi nevyhneš?“ a hleděla výsměšně své tisícileté nepřítelkyni do krásného, rmutem odvěkým zastíněného obličje.

„Tobě patří vyhnouti se“ odvětila pravda klidně. „Aj, proč pak já mám tobě ustoupiti? Mám větší cenu tebe. Arcit mne nenávidí tak zvaní moralisté a ještě leckdos. Ale z největší části nemohou beze mne žíti. Lidé mnou opovrhují, ale nemohou býti beze mne. Ke mně se

uchylují všichni, kdož v nesnázích tonou; všem musím pomoci. Jsem nepostrádatelnou v mnohých vírách, v politice mnohých států, ve veřejnosti, domácnosti a vůbec všude.“

„Jako hřích vůbec“ odpověděla Pravda chladně. „A kdo se k tobě hlásí?“ zvolala zlostně Lež. „Znám tvou družinu: blázni a děti mluví pravdu,“ a rozesmála se, až smích zbudil sterou ozvěnu vůkol.

„Co se ke mně hlásí,“ promluvila Pravda se vznešeným klidem, „jest dobré, čisté, nezkažené, nebo hluboce nešťastné,“ dodala povzdechnouc. „Ale co tobě náleží jest ničemné, hříšné a bezcenné.“

„Ke mně se hlásí celý svět!“ křičela Lež vítězoslavně. „A konečně jsou okolnosti, kde v ústech lékaře stávám se velikým dobrodiním pro ubohé nemocné, propadlé jistě smrti, kteří tak náruživě lpí na životě.“

„Podvod a klam, jako každý jiný. Jen nemravný člověk bojí se smrti.“

„Ale je to klam, který přináší požehnání!“ křičela Lež zlostně. „Jmenuj mi jen jediného člověka, kterému jsi kdy prospěla, koho jsi učinila slavným, bohatým a šťastným? Naopak!

Před tebou prchá vyděšeně všechna iluze a rukou drsnou rušíš nejsladší sny člověčenstva. Tys zničila všechny tvoje vyznavače, tys vtiskla pohár jedu Sokratovi do ruky, tys přibila na mučednický kříž svého nejvznešenějšího hlasatele na Golgatě, Mistra Husa vrhla jsi do plamene, tys strašná milénka! Pro tebe tekly proudy nejslechternější krve a kam vkročíš, tam zmírá každá radost života!

Unavena zmlkla lež, přesvědčena jsouc, že nepřítelkyni úplně zdrtila.

Pravda vypnuvši svou ušlechtilou postavu ještě více a krásný, bledý obličej zazařiv posvátným nadšením, tiše řekla: „Ano, je tomu tak. Všichni, kdož mne vyznávají, všichni museli zemřít, kdož mne milovali, všichni se dobrovolně vrhali v náruč smrti se svatým přesvědčením, že *lépe jest pro mne zemřít, než s tebou žít!*“

„Nuže dobře,“ zasyčela lež jako had, „dnes ti tedy ustoupím, ale poslyš, že jest konečně na čase, abychom svých sil skutečně změřily. Zde ti nabízím sázku tuto: „Tam dole, u rokliny, stojí chatrč chudáka. Týž má dva syny. Volmež po jednom a ovládejme ho rok. Která z nás učiní svého svěrence do roka šťastnějším a slavnějším, té budiž přisouzena nadvláda, jí pak se musí druhá pokorně vyhnouti!“

Pravda pouze mlčky kynula na znamení, že souhlasí a pak obě sestoupily do údolí, kde lidé právě slavili největší svátek lidstva „Štědrý den.“

II.

V chalupě sousedů Sochorů byli právě otec a dva synové po večeři.

Otec a starší syn Petr bavili se hrou v karty, mladší syn Jan seděl u kamen, ve kterých ve-sele praskal oheň, a dumal, se skloněnou hlavou v dlaň.

Ti dva u stolu si ho valně nevšímali. Byli již tomu uvykli, že měli pod střechou snílka, člověka přemrštěného a nepraktického, který chtěl stále opravovat svět, nejsa s ničím spokojen. Jedni byli mu příliš bohati, druzí příliš chudí. S kněžimi také nebyl v dobré shodě, jak se na řádného katolika sluší. Vytykal jim cosi, čeho si ve vsi nikdo nevšiml. Jen on měl stále co vystavovat. A starý Sochor často říkával: Můj Bože, kde se ty nápady v tom chlapci berou? Po mně není.

Hráči u stolu silně kouřili z malých krátkých dýmek, a ve světničce byl takový dým, že by byla mohla, jak se říká, v něm hůl zůstat státi.

Jan, který nekouřil, vstal, šel k oknu a otevřel vyhlídku.

„No tak,“ zasmál se Petr, „milostpán větrá? Snad abychom si ani o štědrém večeru nezbavčili, co?“ a starý rozmrzen dodal: „Darebně uniká teplo.“

Však nezmrznete, odpověděl klidně Jan, a tišeji dodal: Je tu kolem nás dosti lidí, že si dnes ani zatopit nemohou.

Starý, udeřiv kartami, zahoukl: „A už zase začínáš s tím rejpaním, ani na takový veliký svátek lásky nedáš pokoje?“

Petr, zlomyslně se usmívaje, míchal bedlivě karty. Jan řekl klidně, dívaje se oknem do jasné, mrazivé noci:

„Svátek lásky? To pěkně vypadá ta vaše sváteční láska! Já ale tvrdím: „Dokud jen jediný člověk dnes trpí nedostatkem, dokud jediné opuštěné dítko dnes marně očekávalo s prázdným žaludkem a mrznoucím tělem „našeho Ježíška,“ je ten svátek lásky nepravdivý. Zbavte svět zla, nouze, hladu, pitek a karbanu, potom

slavte svátky lásky. A pak, nenilíž hříchem, že pro takový přežilý, zastaralý zvyk pohanský, křesťanskou maskou zakrytý, každý rok se ničí nejkrásnější dorost našich lesů? Což nedovedete oslavovat, abyste neničili a nekazili co Bůh nám krásného dal?“

„I to už, aby hrom do toho!“ zařval starý a v rozčilení odložil i tu svou zamilovanou čmudilku stranou, a kdož ví, jak by to bylo dopadlo, kdyby nebylo bývalo velitelsky zaklepeno na dveře chaty.

Překvapením nemohl nikdo ani hlesnout!

III.

Vešly dvě ženy. První byla na první pohled nádherná, oslnující. Měla drahocný šat a korunu z drahokamů na hlavě. Byla živá, hovorná a přítulná. Vydobyla si rázem srdce starého i Petrovo.

Jan však cítil odporu ku ženě té. Jemu se líbila lépe druhá, jež pokorně zůstala stát u dveří, jakoby byla uvykla zastínovánu býti svou záři-

vou družkou. Také nevypadala na první pohled svůdně. Měla na sobě chudý šedý šat beze všech ozdob, na hlavě trnovou korunu, přes níž splýval hustý závoj.

Vzdor všemu však cosi nevýslovně vznešeného linulo z té postavy.

Jan postřehl, že se kolem ní rozlévá slabá, chvějící záře, jež kolem hlavy záhadné bytosti tvořila aureolu, kdežto veselá, záhadná panička u stolu byla při všem svém lesku obetkána jako mlhou, která kolem ní tvořila sotva znatelné přitímní.

Janu zželelo se smutné poutnice. Přistoupiv k ní řekl: Jsi-li unavená, paní, dovol, abych ti směl nabídnouti klid a odpočinek. Lože svého ti nabízím. Pravda líbezně se usmála na Jana, a vešla do vedlejší malé komůrky, kde znavena klesla na chudičké lůžko.

Jan se divil, že neznámá nosí tak těžkou a hrubou obuv na útlých nožkách. Pravda mu řekla:

„Cesty mé, hochu drahý, jsou drsné a neschůdné. Kráčím ponejvíce cestami strmými, ne-

vyšlapanými. Vysoko nad všemi malichernostmi a všednostmi pozemského života kráčím zoří nesmrtelná vstříc, a tu třeba obuvi drsné a vytrvalé.“

Po chvíli mlčení pravila: „Vím, že patříš k těm, jež se nelekají cest drsných, neschůdných ani nevděku za odhalení cest takových, jimiž se vracíme k Bohu; vím, že tys jediný v této dědině, jenž přiblížil se ideálu spasení všeho lidstva. Ty myslíš a cítíš. Dva božské dary jsou poskytnuty jen vyvolencům. Ty druzí jen žijí a užívají. Chceš býti stoupencem mým? Nenabízím ti pokladů ani radovánek, nýbrž jen utrpení a pronásledování na tomto světě. Jen za trnovou korunu možno dosíci koruny věčné blaženosti! Chceš býti apoštolem mým?“

Jan, unešen, poklekl k nohám Pravdy a zvolal: „Tvůj jsem vznešená paní, tvůj tělem i dnší!“

Mezi tím co Pravda získala sobě srdce oddané a ušlechtilé, *srdce připravené obětovati se* pro dobro, nebyla paní Lež nečinnou a přisvojila

sobě otce i syna, které okouzli. Za časného jitra opustily obě ženy, spokojeny výsledkem, chudou chatrč, aby se až po roce, nad propastí, kde vznikl jejich spor, opět sešly.

Rok uplynul a Pravda se Lži sešly se opět. Vítězoslavně volala Lež již zdaleka: „Hleď, učinila jsem ho králem!“

„Jen králem?“ usmála se Pravda a pak dodala: „To není mnoho. Král podléhá zákonům. Krále může přinutiti sněm, aby se vzdal trůnu, revoluce může ho syrhnouti, a konečně zemře král a je po králování. Tvůj král je pro věčnost a nesmrtelnost bez významu.“

„A co tys tedy ze svého chráněnce činila?“ zvolala Lež malomyslně.

„Já učinila z mého svěřence panovníka v říši sebeovládání, sebezapření a sebeobětování. Z této říše obývané duchy nejvznešenějšími, apoštoly nesmrtelná, nevypudí ho ani smrt. Ta jeho vládu jen upevní a připne mu diadém nesmrtelnosti ku skráním. Učinila jsem ho, pravím, spiritou, a vložila jsem do jeho smrtelné dlaně

nesmrtelnou jiskru, kterou zažehne posvátný světožár, ve kterémž se obrátíš v popel ty i tvoji stoupenci!“

Lež cítíc se přemoženou, mlčky sklonila hrdou šij a ustoupila stranou.

